פניני הצדיקים

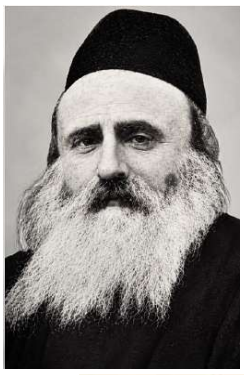

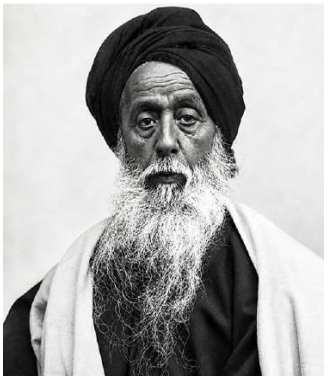

לעדכונים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

ערוץ 2000
מיטב השידורים מגדולי הרבנים
ללא פרסומות. ללא חדשות. ללא פוליטיקה.
24
האזינו לשידור החי 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il
במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב בֶּן צִיּוֹן חַי הַכֹּהֵן יְהוֹנָתָן זצ"ל

הגאון רבי בן ציון חי הכהן יהונתן זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"ד (1894) באי ג'רבא שבתוניסיה. תפילות רבות רוויות דמעות קדמו ללידתו, מכיוון שהוריו איבדו כמה תינוקות שנולדו להם, חיו ימים ספורים ונפטרו רח"ל. בלידתו הבטיחה אמו להקדיש את בנה לתורה. כסגולה שיאריך ימים קראו לו בשם בן ציון, שמשמעותו בן ירושלים, והוסיפו לו את השם חי, שחיו יחיה. כבר מגיל קטן השמיע באוזני הוריו דברי תורה. כמו רבים מבני גילו, התחנך אצל הגאון רבי דוד הכהן יהונתן זצ"ל, שהיה ידוע בהרבצת התורה שלו באי ג'רבא.

בשנת ה'תר"פ (1920) בהיותו כבן 26 שנים, התבקש לשמש כרבה של העיר זוארה שבלוב. כשהגיע לעיר מצא קהילה במצב דתי מוזנח למדי, ללא מערכת חינוך מסודרת, ועזובה והזנחה בכל תחומי הדת. רבינו החל מיד בפעולות לתיקון המצב, ובעיקר ביקש לשנות את האווירה ששררה בעיר. עד כדי כך הייתה אווירה של חולין, שקשה היה להבחין בין הנוער היהודי לבין הנוער הערבי. רבינו פעל לחיזוק שמירת התורה והמצוות, להקמת מערכת חינוך יהודית ולקרב את בני הנוער למסורת אבותיהם. הרבה למסור שיעורי תורה ביום ובלילה והעמיד תלמידים רבים. רבינו ראה כי השירים שהיו מקובלים בעיר אינם תואמים את רוח היהדות, ופעל בכל כוחו להחליפם בשירים בעלי תוכן ראוי יותר. יכולות השירה והנגינה שירש מאביו היו לו לעזר. הוא חיבר והלחין שירים רבים ואף הקים מקהלת זמר מבכירי תלמידיו. מילות שירי החולין שהיו מושרות בפי כל באירועי שמחה שונו, ובמקומן חיבר הרב מילות קודש וערגה לארץ ישראל ולגאולה השלמה. כמו כן, היה מנגן בכינור במסיבות ובשמחות, ומשתמש בכישרונו המוזיקלי כדי לקרב את הציבור לתורה וליראת שמיים.

הגאון רבי משה כלפון הכהן זצ"ל כתב עליו: "לידידנו החכם השלם והכולל כמה"ר רבי בן ציון הכהן הי"ו אודיעני כי עברתי בין בתרי תשובתו וששתי כעל כל הון בראותי אותו שקד על לימודך". בשנת ה'תרצ"ג (1933) אירח רבינו בביתו בזוארה את אביו, שביקש לעלות לארץ ישראל, אך הדבר לא עלה בידו. אביו שהה בביתו במשך כשנתיים. בשנת ה'ת"ש (1940) חזר רבינו לאי ג'רבא, שם המשיך לשקוד על התורה, למסור דרשות ברבים ולהעמיד תלמידים. לצד פעילותו התורנית עסק בכתיבת חידושי תורה, דרושים, פירושים ושירי קודש.

בחודש אלול ה'תשט"ז (1956) עלה מג'רבא לארץ הקודש. בתחילה התגורר במושב עוזה ובהמשך עבר לאשקלון. שם הציעו לו את משרת רב העיר, אולם הוא הסכים לקבלה רק בתנאי שכולם יקבלו עליהם עול מלכות שמיים בלב שלם. היה בקי בחכמת הנגינה, ויחד עם היותו תלמיד חכם עצום היה משמח חתנים בנגינתו. נודע בענוותנותו, בגאונותו ובמעשי הניסים שסופרו עליו. בשנותיו האחרונות סבל ממחלה קשה, היה רוב הזמן מרותק למיטתו ואף ניטל ממנו כוח הדיבור. נפטר ביום ד' בכסלו ה'תשל"ב (1971). חי כ־77 שנים. בטהרתו טיפלו שני רבני העיר, הגאון רבי יוסף שרביט זצ"ל והרב ולנר. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: הגאון ר' יעקב (מח"ס 'זרע יעקב'). **אמו:** מרת ז'אלו מזל (צדקנית מופלגת ובקיאה בש"ס ובפוסקים). **אשתו:** מרת שארינה (בת ר' ניסים סיסי הכהן, מח"ס 'קול רינה'). **בניו:** ר' רפאל, ר' מצליח, ר' ניסים חיים, ר' אמנון. **מרבותיו:** הגאון ר' דוד דידו הכהן. **מתלמידיו:** ר' פראג'ללה גויטע (רב מושב עוזה), ר' גבריאל מגידיש (רב מושב שלווה), ר' בן ציון כהן, ר' שלום מדאר. **מספריו:** **•לספר בציון**- הגדה של פסח **•אומר לציון**- דרושים ומעשיות על ספר בראשית ושמות **•בני ציון**- על מסכת אבות **•קרן הצבי**- חידושי תורה ומוסר **•תהילת ציון**- על תהילים **•מבשרת ציון**- על שיה"ש **•קהלת ציון**- על מגילת קהלת **•שירי ציון**- שירי הקודש ששר בלוב **•תורה מציון**- חידושי תורה **•נר מציון**- על פרקי אבות **•שערי ציון**- שו"ת **•יתן מציון**- על הגמרא.

נהג מונית תושב אשקלון סיפר: נסעתי מאשקלון מקום מגורי הרב לכיוון צומת היציאה מהעיר. הבחנתי באיש זקן שסימן לי לעצור. החלטתי להתעלם ממנו ולהמשיך, אבל רק עברתי מטר מאותו הזקן ולהפתעתי המנוע כבה באמצע הכביש. קישרתי מיד את המעשה עם הזקן שעומד מטר ממני.

הזמנתי אותו לעלות למונית וסיפרתי לו על מה שקרה. אמרתי לו שאני מוכן לקחת אותו לכל מקום שיחפוץ בחינם. הרב אמר לי: "לא ולא, בשום פנים ואופן. אני צריך למושב ברכיה (מקום מגוריו של הבת שלו). אני אשלם לך בעבור הנסיעה כסף מלא", וכך היה. התנעתי את הרכב והוא שב לנסוע כבראשונה ולא נתקע בדרך. לאחר מכן התברר לי שהזקן היה רבינו.

תלמידו הגה"צ רבי פראג'ללה גויטע סיפר שכאשר למדו בקטנותם טעמי המקרא בלוב מפי מלמד אחד חדש, שמו לב כי למלמד יש שגיאות וזה מפני שבא ממקום אחר וכך סבר בניגון הטעמים. הם הלכו לשטוח את טענתם לפני רבינו. הצדיק שמע זאת וכדי שלא לבייש את אותו מלמד אמר: "אני לא בקי בטעמי המקרא האם זו טעות".

הרב היה בקי בחכמת הנגינה והיה תמיד משמח בחתונות ובסעודות מצווה. כשהגיע לארץ, הרב ביקש לרכוש לעצמו אורגנית כדי שיוכל לקחת אותה איתו לאירועים ולשמח את האנשים. לשם כך הרב נסע עד לתל-אביב והגיע אל חנות שבעליה היה אדם שעדיין לא שומר תורה ומצוות. כאשר המוכר ראה את הרב עם בגדיו המסורתיים, הוא לגלג עליו ואמר לו:

"**אם אתה יודע לנגן על כלי זה- תקבל את הכלי בחינם**". הרב לא חש על כבודו. הוא ניגש לאורגנית וניגן על הכלי בבקיאות מופלאה. האיש השתומם. לאחר מכן ביקש את סליחת הרב ואף רצה לתת לו את הכלי בחינם כפי שהבטיח. כמובן שרבינו סירב לקבל דבר מה ללא תשלום ולכן שאל למחיר ושילם לו את מלוא כספו. לאחר מכן הזהיר אותו כי מכאן ולהבא יזהר שלא ללעוג על אף יהודי.

החומר והתמונות באדיבות מכון ממלכת כהנים

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב רְפָאֵל כְּדִיר צָבאַן זצ"ל

הגאון הרב רפאל כדיר צבאן זצ"ל- נולד ביום א' בטבת ה'תר"ע (1909) באי ג'רבה שבדרום תוניסיה. שמו המקורי היה כדיר. כשהיה בן חמש החל ללמוד תורה אצל הגאון ר' שאול מקיקץ שלי, ולמד אצלו כעשר שנים. בהמשך למד אצל רבו המובהק הגאון ר' רחמים חי חויתה הכהן. בצעירותו התכתב בדברי תורה והלכה עם גדולי דורו, ובהם הגאון ר' עובדיה הדאיה זצ"ל. בשנת ה'תר"ץ (1930) בהיותו כבן 20 התחתן. רבינו ביקש להתפרנס מיגיע כפיו ועסק במסחר אולם גם אז היה ראשו שקוע בלימוד התורה הקדושה. בשנת ה'תרצ"ב (1932) מונה לראש ישיבה. בשנת ה'תרצ"ג (1933) לקה בשיגרון והיה מרותק למיטתו במשך קרוב לחודשיים ובעקבות מחלתו הוסיפו לו את השם רפאל. בשנת ה'תרצ"ט (1939) התמנה כחבר שלישי בביה"ד שבג'רבה. בשנת ה'תש"ג (1943) נסמך לרבנות מטעם הרבנות הראשית בעיר הבירה תוניס. בתפקידו כראש ישיבה שימש עד שנת ה'תש"ד (1944). בשנת ה'תש"ח (1948) החל לערוך ירחון תורני 'הירח' שבו פרסמו ת"ח מתוניסיה את דברי תורתם.

בשנת ה'תשי"א (1951) התמנה לרב ולדיין העיירה מדנין גם מטעם הממשלה, ושימש בתפקיד עד לסוף שנת ה'תשט"ז (1956). בנוסף שימש כאחד משבעת טובי העיר, הנציגים הרשמיים של הקהילה היהודית בפני המוסדות הממשלתיים בג'רבה. שימש כנשיא ישיבת 'אור תורה'. ייסד מוסדות ציבור שונים של תורה וחסד ובהם 'ביקור חולים', שהגיש עזרה רפואית לחסרי אמצעים, 'חתן וכלה', שסייע במימון הוצאות חתונה לנזקקים, 'מתן בסתר', שסייע לעניים, ו'ועד בית הכנסת', שטיפל בכעשרים בתי כנסת בעיר. בחודש חשוון ה'תשי"ז (1956) עלה לארץ. בתחילה גר בבית שמש. ב-י"ב באדר ב' ה'תשי"ז (1957) החל לשמש כרבה של נתיבות, תפקיד שמילא כ-38 שנים. דאג לביסוס הרוחני של העיירה, הקים מועצה דתית, יזם ועודד הקמת מוסדות תורניים והפיץ תורה ביישובי האזור. דאג להקמת הישיבות 'תורה ומלאכה' ו'הנגב'. בשנת ה'תשל"ב (1972) כיהן כנשיא ישיבת 'כיסא רחמים', שעלתה מתוניסיה לבני ברק. בשנת ה'תשל"ג (1973) נבחר לחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, ונבחר חמש פעמים לכהונה זו. לאחר פטירת רבו נחשב לזקן רבני תוניסיה ולבעל סמכות תורנית מרכזית בקרב בני העדה בישראל. פעל רבות להוצאתם לאור של ספריהם וכתביהם של חכמי תוניסיה מהדורות הקודמים. ענוותן מופלאה. התמסר לציבור. למרות הייסורים והקשיים שחווה במהלך חייו המשיך לעסוק בתורה ובהנהגת הציבור. נפטר ב-ד' כסלו ה'תשנ"ה (1994). חי כ־85 שנים. ציונו בנתיבות סמוך לציונו של המקובל ה'בבא סאלי' זיע"א.

אביו: ר' יעקב. **אמו:** מרת אמימה. **אשתו:** מרת עוישה (בת דודתו, בת ר' מרדכי חדאד). **ילדיו:** מתוך 15 ילדים שנולדו לו נותרו בחיים שני בנים ושתי בנות. **מרבותיו:** הגאונים ר' שאול מקיקץ שלי (מח"ס 'מדרשו של שם'), ר' רחמים חי חויתה הכהן (רבו המובהק), ר' חיים חורי, ר' משה כלפון הכהן. **מתלמידיו:** הגאונים ר' פנחס כהן (רב העיר נתיבות), ר' בוגיד חנינא סעדון (ראב"ד ג'רבה וראש ישיבת 'תורה ורחמים' בפריז). **מספריו: •מגיד דבריו ליעקב-** על הגדה של פסח ודיני החג **•זרע יעקב-** חידושים על הש"ס, על השו"ע ודרשות על התורה **•נפש חיה-** שו"ת, מנהגים ודינים בארבעת חלקי שו"ע, חידושים על התורה ודרשות **•שיירי הנפש-** השלמות וחידושים לספרו 'נפש חיה'.

בימים הראשונים של העיירה נתיבות, ראש המועצה השתדל למנות רב לעיירה. לאחר מאמצים השיג תקן ממשרד הדתות. לאחר שהעסקנים נמלכו בדעת הציבור, הם פנו לגאון ר' שלמה מאזוז (מח"ס 'כרם שלמה') שהיה מפורסם כגאון וצדיק, וביקשו שיכהן כרב המקום. אבל הוא סירב ואמר שאינו מתאים. הרב נשאל: "הרי קודם לכן, בעיר ג'רבא, שימש כדיין?". הרב ענה כי כעת הוא כבר זקן ואין זה לפי כוחותיו. למרות ההפצרות הרבות עמד בסירובו. לבסוף אמר: "אני לא מתאים, אבל בבית שמש יושב רב שמתאים מאוד לכהן כרב המקום. שמו הגאון ר' רפאל כדיר צבאן, תלמיד הצדיק הגאון ר' רחמים חי חויתה הכהן רבה של ג'רבה. הוא גדול בתורה ובפסיקת ההלכה. כדאי שתפנו אליו".

חברי המשלחת הלכו וראו שרבינו חי בתנאים קשים ביותר. למראה מצבו היו בטוחים שיסכים מיד להצעה. הם אמרו: "אנו נציגי הציבור, מבקשים להציע לכבודו רבנות בישוב נתיבות". למרבה הפלא, הרב דחה את הצעתם בהחלטיות ואמר בתמיה: "אני אלך לכהן כרב במקום שבו מתגורר ר' שלמה מאזוז? יש לכם רב שאין ראוי ממנו ואתם באים אלי?". הם אמרו: "הוא לא הסכים בשום אופן. הוא הציע שנפנה אליך". אולם רבינו בשלו, הוא לא מוכן לכהן כרב במקום בו גר ר' שלמה מאזוז. חברי המשלחת חזרו לנתיבות וסיפרו לר' שלמה, שרבינו לא מוכן ולדעתו כבודו צריך לכהן כרב. ר' שלמה סירב גם עכשיו וביקש מהם לפנות שוב לרבינו ולהפציר בו שוב. כאשר חזרו חברי המשלחת לר' רפאל ואמרו לו שאין סיכוי לשכנע את ר' שלמה אמר: "כיון שרבי שלמה שלח שליחים וביקש שאסכים, אכפוף קומתי לפניו. אבל בתנאי אחד, שראש המועצה ידאג לסדר פרנסה לר' שלמה מאזוז. רק בתנאי זה אני מוכן לעבור לנתיבות ולשמש כרב המקום".

הגאון רבי מאיר מאזוז סיפר שבכל אותן שלושים ושמונה שנים, שרבינו כיהן כרבה של העיר נתיבות, לא היה אפילו גט אחד בנתיבות! בחוכמתו הרבה ידע לחדור אל הלב, לגשר ולפשר, לקרב ולאחד. פעם אחת זוג באו לבית הדין בבאר שבע כדי להתגרש לאחר שסיכמו על ידי עורך דין את חלוקת הרכוש. ברגע האחרון מישהו שאל אותם: "אצל הרב צבאן כבר הייתם?" הזוג ענו בשלילה ואמרו: "לשם מה? מה יש לנו לעשות שם? כבר סיכמנו את הכל כולל חלוקת הרכוש". הוא לא הירפה ושכנע אותם לנסוע אליו. כשהגיעו אליו, למרבה הפלא בתוך כעשרים דקות בלבד פתר להם את כל הבעיות שלהם. כשיצאו משם הם קרעו את כל המסמכים שבהם הגיעו להסכמות לגבי חלוקת הרכוש וחזרו לביתם ששים ושמחים.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב דָּוִד קַאלִישׁ מֶאָמְשִׁינוֹב זצ"ל

האדמו"ר רבי יעקב דוד קאליש הראשון מאמשינוב זצ"ל- נולד בשנת ה'תקע"ד (1814) בז'וריק שבפולין. נקרא על שם רבותיו של אביו, הגאון ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חוזה מלובלין'), הגאון ר' יעקב יצחק רבינוביץ מפשיסחה (ה'יהודי הקדוש') והרה"ק רבי דוד מלעלוב. בצעירותו יצא שמו לגאון בתורת הנגלה, הקבלה והחסידות. התמדתו ודבקותו בתורה ובחסידות לא ידעו גבולות, והוא שם לילות כימים בלימוד התורה ובעבודת ה'. בשנת ה'תקצ"ו (1836) לאחר נישואיו הראשונים ישב על שולחן חותנו ושקד על התורה הקדושה ימים ולילות. בהמשך שימש כרב בגוברצ'וב, בפשיסחה ובגור, ולאחר מכן עבר לאמשינוב. בשנת ה'תר"ח (1848) נפטר אביו, ורבי שרגא פייבל מגריצא התמנה במקומו לאדמו"ר. לאחר כחצי שנה נפטר רבי שרגא פייבל, ורבינו החל לכהן כאדמו"ר באמשינוב, לצד אחיו רבי מנחם מנדל, 'הצדיק השותק', שמילא את מקום אביו בוורקא. נודע ברחבי פולין ובחצרות החסידים כצדיק פלאי ובעל תושייה, הן בענייני עבודת ה' והן בענייני הכלל. שהה רבות בוורשה לצורך שתדלנות למען אחיו היהודים, ולעיתים פעל יחד עם בעל 'חידושי הרי"ם' מגור. למרות שלא ידע את לשון המדינה, כאשר נגזרה גזרה על היהודים מסר את נפשו ותמיד מצא דרך להשפיע על השרים הגבוהים לבטלה. בין היתר פעל לביטול הגזרה על גילוח הזקנים וקיצוץ הפאות. התבלט באהבת ישראל מופלאה. פעמים רבות נסע לערים אחרות למשך ימים אחדים רק כדי לעשות טובה ליהודי, לקיים מצוות פדיון שבויים, להשיא יתומים, לשחרר יהודים מהצבא וכיוצא בזה. רבינו אמר כי כל התורה והחסידות אינן שוות כאשר מעלימים עין מצרת הזולת.

נודע בענוותנותו ומכונה בחסידות אמשינוב 'האדמו"ר הזקן'. קרוב ל-30 שנה ניהל את עדתו ברמה, ברחמים ובחמלה. העמיד אלפי חסידים ואת כולם ראה כבניו. פעם אמר כי לפני שהוא עוצם את עיניו בלילה עוברים לפניו כל חסידיו וחוסי צילו. בשנתו היה מתעורר כל רבע שעה ולכל היותר חצי שעה כדי שלא יטעם טעם מיתה. רבים פנו אליו ונושעו. אלפים הלכו לאורו, ובהם אדמו"רים גדולים. בסוף ימיו, כשגברה מחלתו, עמד לנסוע למיראן שבאיטליה שהייתה מקום מרפא, למרות שהרופאים אמרו שאין תקווה. בני משפחתו חששו שייפטר שם ולא יהיה אפשר לקברו באמשינוב. כשדיברו עמו על כך השיב: "היודעים אתם כמה אלפי נשמות ממתינים לי שם כדי שאתקנם?". לא הייתה דרכו לדבר דיבורים כאלו. נפטר בשבת קודש, פרשת תולדות, ד' בכסלו ה'תרל"ח (1877) בעיר המרפא מיראן שבאיטליה. חי כ־63 שנים. חמישה ימים לאחר פטירתו הובא לקבורה באמשינוב. למרות הדרך הארוכה גופו נשאר כבשעת הפטירה. בעת הלווייתו התבטא אחיינו, ר' שמחה בונים מוורקא־אוטוואצק, על שלמות גופו. בנו, ר' מנחם, שהיה בן 18 בלבד מילא את מקומו. מצבתו והאוהל שוחזרו ונבנו מחדש.

אביו: האדמו"ר ר' ישראל יצחק מוורקא. אמו: מרת רחל (בת ר' מאיר מזוריק). **נשותיו:** מרת שרה לאה (זיווג ראשון- בת ר' משה שלמה לוינזון מפרצובה, בעל שו"ת 'חשק שלמה'. נישא בשנת ה'תקצ"ו [1836]), מרת חיה (זיווג שני, בת ר' יעקב מזרניבצה. נישא בשנת ה'תרי"ח [1858]). **ילדיו (מזיווג ראשון):** נולדו לו 13 ילדים ורק מרת חיה פייגא נותרה בחיים (נישאה לר' ירחמיאל יהודה מאיר רבינוביץ מפשיסחה). **בניו (מזיווג שני):** האדמו"רים ר' מנחם (ממלא מקום אביו באמשינוב), ר' ישעיה מפשיסחה, ר' ירמיה מאפאלה. **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר ר' ישראל יצחק מוורקא, הגאון ר' מנחם מנדל מורגנשטרן (השרף מקוצק), ר' שרגא פייבל מגריצא. **מתלמידיו:** האדמו"רים ר' יחיאל דנציגר מאלכסנדר, ר' אלימלך שפירא מגראדז'יסק, ר' צבי מרדכי בוים מפשיסחה, הרש"ב מוורקא־אוטוואצק, ר' שמחה טייטלבוים מסוחדניוב, ר' אברהם 'סגי נהור' מקאלושין (מגדולי מקובלי הדור, ידע את כל התורה בעל פה), הגאון ר' מיכאל פוזנונסקי (שו"ב ברדומסק). **מספריו: •אהל יצחק •בית יצחק •יד דוד**- שלושת הספרים מדברי תורתו.

נכדו של רבינו סיפר: בנעורי למדתי תורה בפשיסחה. אבי רבי ירמיה מאפאלה שלח אותי שם ללמוד. המורה היה ר' יצחק פולטוסקר הי"ד. הוא למד איתנו מתוך התלהבות של קדושה. מאחורי הדלת עמד חסיד בשם אברהם שנקרא 'אברהם הגוסס' שהקשיב לקול הלימודים. בהפסקה הציג הוא את עצמו ואמר: "אני אברהם. אני מהחסידים הראשונים של הסבא שלך הראשון, לבית אמשינוב רבי יעקב דוד זצ"ל. בנעורי הייתי חולה אנוש. שלחו מברק אל הרבי מאמשינוב זצ"ל לבקש עלי רחמים. בינתיים החברא קדישא בדקו אותי וקבעו כי אני נמצא במצב של גסיסה. הם הורידו אותי מהמיטה לרצפה. באותו הזמן המברק של בקשת רחמים הגיע לרבי מאמשינוב. הוא בירך אותי ברפואה. קמתי בכוחות עצמי מן הארץ, מאז נתנו לי את הכינוי 'אברהם הגוסס'. עכשיו שזכיתי לראות נכדו של אדמו"ר זצ"ל לומד תורה, קח ממני פתקא עם פדיון ותברך אותי באריכות ימים". אברהם האריך ימים למעלה מ-100שנה.

רבינו סיפר שפעם אחת בהיותו ילד לקחו אביו הקדוש זי"ע איתו לראדישיץ ביום י"ח סיון ביום הילולא של הרה"ק ר' ישכר בער הסבא קדישא מראדישיץ זיע"א לציון שלו. הוא ראה בעיניו פלא גדול, לאחר שאביו הק' קרא הפתקאות שנתנו לו על הציון, איש אחד קיבל ממנו הפתקאות וקרא אותם בעצמו. בעת הליכתו משם לאכסניה רבינו שאל את אביו: "מי היה האיש אשר לקח מידו את הפתקאות וקראם?". אביו השיב לו כי הוא היה ה'סבא קדישא' בעצמו ויש לו זכות שהוא זכה לראות אותו.

פעם רבי יעקב דוד אמר כי בשביל להיות 'רבי' צריך לדעת שלושה דברים: א) לשבת על כיסא כמו על מסמרים. ב) עוד לפני שמביט בפתק של החסיד צריך לדעת מה בקשתו. ג) כשקורא האת פתק ירגיש את צרת המבקש כאילו היא צרתו שלו ממש.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב שְׁמוּאֵל אֱלִיעֶזֶר הַלֵּוִי אִידְלִיס- מַהַרְשָׁ"א זצ"ל

הגאון רבי שמואל אליעזר הלוי אידליס זצ"ל (המהרש"א)- נולד בשנת ה'שט"ו (1555) בקראקא שבפולין. בצעירותו התגלו כישרונותיו ונודע כעילוי. למד תורה מפי אביו ובהמשך עבר לפוזנא. בהיותו כבן שלושים שנים ייסדו חותניו ישיבה גדולה והעמידוהו בראשה. במשך כעשרים שנה תמכה חמותו, מרת אידל, בו ובתלמידי ישיבתו, ומתוך הכרת הטוב נקרא על שמה 'אידליס'. היה גם ממנהיגי הציבור היהודי בפולין והשתתף בוועד ארבע ארצות. בשנת ה'ש"נ (1590) השתתף באספת רבנים שבה הוטל חרם על קניית משרות רבנות בכסף. לאחר פטירת חמותו כיהן כרב בחלם. מגדולי מפרשי התלמוד. בשנת ה'שע"ד (1614) נקרא לכהן כאב"ד וראש ישיבה בלובלין, בהמשך כיהן בטיקטין ולבסוף באוסטראה, שם עמד בראש ישיבה גדולה. גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן. בעל רוח הקודש. בעל מופתים. התפרסם במעשי חסד ובהכנסת אורחים. על דלת ביתו היה רשום: "בַּחוּץ לֹא יָלִין גֵּר דְּלָתַי לָאֹרַח אֶפְתָּח" (איוב ל"א, ל"ב). מסופר בשם הבעל שם טוב שאמר: "לו ידע העולם את גודל צדקת המהרש"א – היו מלחכים העפר שעל קברו". נפטר ביום ה' בכסלו ה'שצ"ב (1631) באוסטראה. חי כ־76 שנים. ציונו באוסטראה.

אביו: ר' יהודה הלוי (מצאצאי ר' עקיבא הכהן ור' יהודה ליוואי הזקן מפראג, פרנס בקהילת אובן). **אמו:** מרת גיטל (ממשפחת המהר"ל מפראג). **אשתו:** בת ר' משה אשכנזי היילפרין מפוזנא (מח"ס 'זכרון משה'. לפי מסורת אחרת הייתה בת ר' משה ליפשיץ מבריסק). **בניו:** ר' משולם זלמן, ר' יהודה לייב, ר' אברהם. **מחתניו:** הגאונים ר' משה בן יצחק בונמש (אב"ד לובלין), ר' יצחק סג"ל חריף (בן ר' שלמה אב"ד לבוב), ר' שלמה בן נתן שפירא (בעל 'מבוא שערים'). **מרבותיו:** אביו, ר' יהודה הלוי, הגאון ר' משה איסרליש (הרמ"א). **מספריו: •חידושי הלכות על הש"ס**- ביאור וחידושים בסוגיות הש"ס ובדברי התוספות **•חידושי אגדות**- ביאורים וחידושים על אגדות חז"ל, שנדפסו לאחר מכן עם הש"ס **•זכרון דברים**- קונטרס שהוציא לאור בתקופת כהונתו כראש ישיבה בפוזנא.

בטרם שימש רבינו כרבה של אוסטרו, שימש כרב בעיירה קטנה שהייתה כפופה, כשאר העיירות באזור, למרותו של הרב האזורי מטעם הממשלה, המכונה 'רב מטעם'. על פי חוקי המדינה, חויבו כל רבני העיירות להתייצב מעת לעת בפני הרב האזורי, ולקבל את הוראותיו. זמן רב חלף ממינויו של רבי שמואל אליעזר, והוא לא הופיע במעונו של 'הרב מטעם'. חשב הרב: "בוודאי מתמיד גדול הוא, ואינו חפץ לבטל מלימודו". ברם, כאשר מעוד כמה אסיפות נעדר רבי שמואל אליעזר, החליט הרב הזה לנסוע אליו בעצמו, לשאול אותו לפשר הדבר. בבואו, ערכו לו כל בני העיירה קבלת פנים מפוארת כראוי לרב בעל מעמד כמוהו, ולמרבה הפלא, **גם הפעם בלטה היעדרותו של המהרש"א.**

השתדל הרב הנכבד לדונו אף עתה לכף זכות: "מן הסתם טרוד בלימודו עם תלמידיו בישיבתו ולכן אינו יכול לבוא, אני אלך אליו". רבינו ישב בחברת תלמידיו ולמד עימהם, שעה שנראו דמויותיהם של הרב ומלוויו בפתח ביהמ"ד. **זמן ממושך עמדו כשהם ממתינים שרבינו יבחין בהם, אך הוא לא חנן את הפמליה אפילו במבט...** פתאום, נכנס במרוצה אל בית-המדרש, נער יפה תואר. לתדהמת ראש-הרבנים, **קם המהרש"א ממקומו לכבוד הנער, והחל משוחח איתו שעה ארוכה...** כשראה זאת הרב, פנה למהרש"א ואמר: "עד היום סברתי כי הסיבה שנמנעת מלהגיע אלי בשל היותך מתמיד ואינך חפץ לבטל במלימודך. לפיכך הגעתי אליך כדי לפוגשך. וגם כשהגעתי- לא הבטת אלינו אפילו לרגע, ושוב סברתי כי אינך חפץ להתבטל מלימודיך. והנה, כאשר נכנס נער זה, הפסקת מלימודך ושוחחת עימו זמן רב!".

כשסיים הרב לשפוך את קיתונות הזעם על ראש המהרש"א, פתח רבינו ואמר: "דע לך כי לא לחינם פסקתי מלימודי כדי לשוחח עם העלם. וזה יהיה לך לאות ולמופת: **בעוד שעתיים ייהרג בחור זה!**" –הרב מטעם סירב להאמין לנבואתו של המהרש"א, מיהר, אפוא, בעקבות הנער היוצא, החל קושר עימו שיחה, כשבכוונתו לעכב אותו עימו. 'בעוד שעתיים אחזור עם הנער לביהמ"ד, ואוכיח, כי אין דבר בדבריו. השניים טיילו יחד, הרב הציץ בשעונו, ועל פניו פשטה הבעת שביעות-רצון: השעתיים מתקרבות לקיצן. לפתע עבר במקום צייד שהיה עסוק במרדף אחר להקת ברווזים, הוא כיוון את רובה הצייד לעבר אחד העופות וירה. **הכדור שנפלט החטיא את המטרה, ופגע בליבו של הנער והלה נפל מת במקום** – הצצה בשעון, החריפה את הבעת ההלם שעל פני הרב: **הדבר אירע שעתיים בדיוק מהמועד, שנקב המהרש"א!**

נסער כולו רץ לביהמ"ד. המהרש"א כשראה אותו אמר: "**בעוד זמן קצר יובא הרוג נוסף לעיר**" – הרב מטעם לא הספיק לעכל את ההתרחשות הראשונה, וחבורת אנשים נרגשת התפרצה לביהמ"ד, ובפיה ידיעה על אדם, שנמצא הרוג מחוץ לתחום העיר. הוא הביט ברבינו בתדהמה מבקש שיבאר מה קרה.

"הבחור הצעיר **היה גלגולו של אחאב מלך ישראל, ולכן נהגתי בו כבוד. ולפי שאחאב נהרג בידי יורה, כנאמר (מלכים א, לד) 'ואיש משך בקשת לתומו, ויכה את מלך ישראל', לכן גם סופו של הנער היה באותה צורה. בזמן לידת הנער, נברא המשחית שתפקידו היה ליטול את חייו, הוא המתין במקומו מחוץ לעיר לשעה בה יימלא את שליחותו. אולם אתה התערבת, ועיכבת את הדבר, ובזמן המיועד, נטל המשחית את נפשו של אדם אחר תחתיו. צריך אתה כפרה על שגרמת להריגת אדם!**". למשמע דברי הצדיק נפל הרב לרגליו והתחנן על נפשו: "הורני דרך תשובה!". נענה רבינו: "**תשובתך תהא, שתסיר מעליך את עטרת הרבנות, שהוענקה לך על ידי השלטונות, ותהפוך לעגלון!**". ואכן, עשה האיש כדבריו, עזב את מעמדו הרם ועסק במקצוע העגלונות, למען כפר חטא. (הסיפור הופיע בפנקס החברא-קדישא באוסטראה שבאוקראינה, ורבי נחמן מברסלב, שביקר בעיר, פירסמו ברבים)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב שְׁמוּאֵל אֱלִיעֶזֶר הַלֵּוִי אִידְלִיס- מַהַרְשָׁ"א זצ"ל

בסמוך לקברו של המהרש"א קבור יהודי שעל קברו חקוק: **'פה נטמן יעקב הקמצן'** בשל מעשה שהיה. אותו יעקב, מעולם לא נתן צדקה לעני, לא תמך בנזקקים, וכל נצרך שהקיש על דלת ביתו וביקש עזרה, היה 'הקמצן' פותח את הדלת ואומר: "איני מסוגל לתת מכספי לאחרים!" וזאת למרות עושרו המופלג בשל עסקים חובקי תבל שהיו בבעלותו. כל אנשי עירו בזו לו, וכשפגשוהו בדרכם, אף היו מחרפים ומגדפים אותו על גודל קמצנותו. אך הוא בשלו, משפיל עיניו ולא עונה וממשיך בדרכו. כל זאת עד ליום פטירתו. כיוון שבשעה שנסתלק מן העולם, הגיעו כל גבאי הצדקה והעידו בפני המהרש"א: "יעקב הקמצן, הוא זה שהיה תורם סכומים נכבדים מאוד לקופות הגבאים וכל מעשיו היו לשם שמיים בסתר", ואף השביעם שלא יגלו זאת לאיש כיוון שלא רצה שיכבדוהו על צדקותו. כששמע זאת המהרש"א, עמד על רגליו וציווה שכל בני העיר חייבים להשתתף בלוויה והוסיף ואמר: "ראוי ונכון שאף על המצבה ייחקק שמו **'יעקב הקמצן'** כיוון שבכל הנוגע לכבודו היה הוא 'קמצן גדול' שהרי לא ביקש לעצמו לא תהילה ולא כבוד, לא פרסום ולא יוקרה ובוודאי שנהנה הוא מאוד מתואר זה. **ואף אני מבקש שלאחר פטירתי תקברוני סמוך לקברו ממש והלוואי ואזכה להיות במחיצתו אף בעולם הבא!**".

בצעירותו, כאשר גר בפוזנא, לא היה מוכר בשנותיו הראשונות כגדול בתורה, ולא עוד אלא **הבריות היו מבזים אותו כיוון שגידל את שערות ראשו**, ובשל שערותיו הארוכות חשבוהו אנשי עירו לתמהוני. המהרש"א ניתק עצמו מטרדות היום יום ודאגות הפרנסה לא העסיקוהו כלל. כל מעיניו היו נתונים רק בעולמה של תורה, הוא ניתק עצמו מהבלי העולם הזה והעפיל במעלות התורה. ומדוע החליט לגדל שערותיו? סיבה זו ידעה אשתו ושמרה אותה בסוד. כיוון ששקידתו של המהרש"א בתורה לא ידעה גבול, הוא רצה להפיג מעיניו את השינה. כאשר היה יושב וכותב את פרושו על כל הש"ס בלילות, **היה קושר את שערותיו לחבל שקצהו קשור בתקרה ואם השינה תגבר עליו ותאיים להרדימו, וראשו ישמט חלילה על השולחן, מיד ימשכו שערותיו והוא יתעורר**, בדרך זו לא יוכל להרדם בשעת תלמודו. כל זה עשה בינו ובין עצמו כדי שלא יישן לילה שלם עד שגמר פרושיו על כל הש"ס. רק בימים היה ישן כשלוש שעות. אט אט נתגלתה גאונותו ותלמידים רבים נקצבו אליו ובקשו ללמוד תורה מפיו ואכן הוא העמיד תלמידים רבים אשר הדליק בהם תשוקה מופלאה לאהבת תורה.

ביתו של המהרש"א הקדוש היה פתוח לרווחה ונתן לכל עובר אורח ועני, לחם לאכול ומקום ללון. על משקוף ביתו היה חרוט הפסוק: "**בחוץ לא ילין גר, דלתי לאורח אפתח**" (איוב לא) בית זה עם השלט היה מתנוסס עד שנת תרמ"ט שאז נשרף הבית.

כאשר התקבל רבינו לרב באוקראינה, הקים ישיבה בה למדו אלפי תלמידים. כיוון שהמקום לא הכיל את הרבים שנהרו לישיבתו, החליטה הקהילה לבנות ישיבה חדשה גדולה ומרווחת. בהתאסף אנשי הקהילה ונכבדיה למכירת הנחת אבן היסוד, **הגיע לשמש אדם עני וביקש שיקנה עבורו את המצווה מבלי שהציבור ידע את זהותו**. השמש עשה כדבריו והלה שזכה במצווה, אמר לשמש לכבד את המהרש"א בהנחת האבן. לאחר שהקהל שב לביתו, ביקש המהרש"א את השמש לגלות לו מי האיש שכיבד אותו.

כהגיע האיש אל המהרש"א, סיפר כי איננו עשיר ועשה זאת כיוון שאין לו בנים. המהרש"א ברכו שה' יזכהו בבן זכר שילמד בישיבה הזאת שתיבנה. **אשתו, אכן נתעברה, ובהיות הנער בר מצווה הביאו אביו לישיבה הנ"ל**. כיוון שהגבאים לא הסכימו לקבלו עקב גילו הצעיר, ניכנס אביו אל המהרש"א ולאחר שהזכיר לו את המאורע קיבלו המהרש"א לישיבה.

מגפה קשה פרצה באוסטראה, רבינו ובית-דינו גזרו על הציבור יום תפילה ותענית. בנוסף על כך קרא המרא-דאתרא לתושבים וביקש אם מישהו יודע על דבר-מה הדורש תיקון, לבוא ולספר. באוסטראה התגורר יהודי אשר הדיר את רגליו בקביעות מביה"כ ומעולם לא התפלל עם הציבור. עד כה לא יוחסה לכך חשיבות מיוחדת, אך עתה, נוכח בקשת הרב, החליטו שניים מתושבי העיר לעקוב אחריו. כעבור כמה ימים הבחינו כי הוא בחצות הלילה עוזב את ביתו ונכנס ליער. השניים חזרו על עקבותיהם כשבליבם מתבסס חשד כי האיש משתייך לחבורת שודדים. למחרת התייצבו לפני הרב ושיתפוהו בחשדם. "**הלילה אצטרף גם אני ונעקוב אחריו**", הפתיעם הרב.

לקראת חצות יצא האיש מביתו ופנה לעבר היער, ונבלע בסבך העצים. "נלך אחריו", לחש הרב. פסעו השלושה בעקבות האיש עד שהגיע לקרחת-יער קטנה. שם עצר, התיישב על סלע והדליק נר. אחר-כך הוציא מכיסו סידור והחל לקרוא **'תיקון חצות'** בהתרגשות גדולה. שעה ארוכה עמדו במרחק מהאיש והקשיבו פעורי-פה לתפילתו. לפתע פרץ האיש בבכי שהמס את ליבם. אך דבר אחר הפליאם יותר מכל, אל קולו הצטרף קול נוסף!. "ברור שמדובר באיש מורם מעם", מלמל הרב, "**אך מי הוא בעל הקול הנוסף ששמענו?**". בצאת האיש מהיער הפתיעוהו השלושה. "התנהגותך עוררה את חשדם של תושבי העיר ועל-כן נאלצנו לתהות על קנקנך", פנה הרב, כמתנצל. "עתה אנו יודעים שלא היה מקום לחשוד בך. אך אמור-נא, של מי הקול השני ששמענו?". האיש נבוך מהשאלה וניכר כי לולא כבוד התורה לא היה משיב עליה. "זה זמן רב נוהג אני להתאבל על חורבן בית-תפארתנו. **נראה שהדבר הסב נחת-רוח במרומים ועל-כן זכיתי שבכל לילה יצטרף לקינתי גם הנביא ירמיהו, שחזה וחווה את מראות החורבן**".

הביטו בו השלושה בהשתאות. "אם זכית לכך, מדוע אינך מברר את סיבת המגפה בעירנו?", שאל הרב. והוסיף: "ומלבד זאת, **מדוע לעולם אינך בא להתפלל עם הציבור?**". "מחר אבוא לתפילת שחרית ואענה על שתי השאלות יחד", ענה האיש ופנה לביתו. למחרת בבוקר התפילה החלה בזמנה אולם הלה בושש לבוא. באמצע 'פסוקי דזמרה' הופיע מעוטר בטלית ובתפילין. לפתע פתאום נשמע רחש בקהל ופחד בלתי-מובן נפל על הנוכחים. המתפללים שניסו להביט באיש, שנעמד בפינה והחל להתפלל בדבקות, בלא שחש בנעשה סביבו, **הסובבים התמלאו חרדה ונאלצו להסיר ממנו את מבטם**. כמה **מהם אף יצאו מחוץ לביה"כ.** לאחר התפילה חלץ האיש את תפיליו וקיפל את טליתו. או-אז שב להיראות כהרגלו – אדם מן השורה. "כעת נוספה עוד פליאה על שתי פליאותיי אמש", אמר לו הרב: "**מה גרם לפחד שהפילה הופעתך על המתפללים**?!".

הישיר האיש מבט אל הרב ואמר: "תורתנו הקדושה אומרת, 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'. ופירש רבי אליעזר הגדול, 'אלו תפילין שבראש'. **סגולת התפילין היא להטיל על רואיהן פחד ומורא**". "הלוא גם אני מניח תפילין מדי יום?!", תמה הרב "אכן, אולם **אני נזהר תמיד שלא לדבר שום דיבור של חולין בעוד התפילין עלי. נוהג אני בתפילין בכבוד הראוי, ועל-כן השתמרה בהן קדושתן**. ואילו שאר המתפללים, אומנם יוצאים הם ידי חובת המצווה, אך מכיוון שהם מקילים ראש בתפילין ובקדושתן, בטלה מהן סגולתן זו. **משום כך גם נמנעתי מלבוא לביה"כ, שכן האנשים אינם נזהרים די הצורך בכבוד המקום, שקדושתו גדולה ונוראה. לא רציתי להיכשל גם אני בשיחת חולין במיוחד בשעה שהתפילין עליי**". כעבור רגע של שתיקה הוסיף: "**ליבי אומר, כי אם יתוקן עניין חמור זה– תיעצר המגפה**". עד מהרה נפוץ דבר המעשה בעיר וכל התושבים קיבלו עליהם להתחזק ביראת ביה"כ ובקדושת התפילין. **ואומנם בתוך ימים אחדים נעצרה המגפה. תושבי אוסטראה הוסיפו לקיים בקפדנות את אשר קיבלו עליהם, גם לאחר שהחיים חזרו למסלולם.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב שְׁמוּאֵל אֱלִיעֶזֶר הַלֵּוִי אִידְלִיס- מַהַרְשָׁ"א זצ"ל

מעשה בעירו של המהרש"א, היה עשיר שפרנסתו הייתה מחנות הסמוכה לרכבת לממכר משקאות וסיגריות והיה רגיל ללכת בצהריים לביתו לשעה אחת לאכול ולנוח, ובתו היחידה נשארה בחנות עד שהוא חזר. פעם אחת, כאשר חזר אחר הצהריים לחנות, **מצא שהחנות פתוחה, ובתו לא נמצאת**. הוא שאל עליה את השכנים, אולם הם לא ידעו דבר. פנה למשטרה, אולם החיפושים לא עזרו. היות שהייתה בתו חביבה עליו ביותר, לאחר שלושה ימים אמר לאשתו, שהוא עוזב את העיר והולך לחפש את הבת. לשמע הדבר, באו אליו ידידיו ואמרו לו: "מה לך ולצרות האלה וחבל על הכסף הרב, שאתה תבזבז. **יש לנו רב קדוש בעל מופת ובעל רוח-הקודש, תיכנס אליו ותשאל לעצתו**". ענה להם: "**וכי מה הוא יודע הרב שלנו?**" ולא רצה לשמוע להם. בסיכומו של עניין, עזב העשיר את העיר והלך ממקום למקום, ובזבז ממון רב, והיה בוכה על בתו יומם ולילה, וכל מה שטרח לא הועיל, ולא מצא את בתו.

כאשר נכנס לאחת העיירות, מצא שם זקן אחד. כששמע את סיפורו השיב לו הזקן: "מה אתה בא לכאן ושואל על בתך, הרי בעירך יש רב גדול וקדוש, היה עליך לשאול ולהיוועץ בו". אולם העשיר לא שת ליבו גם לדברי הזקן והמשיך לנדוד בחיפושיו, כך במשך שלוש שנים. לבסוף כל ממונו אזל והוא הוכרח לחזור לעירו. ומדי פעם היו יעצו לו חבריו, כי ילך לרב הקדוש ויבקש ממנו עצה ותושייה, אך ללא הועיל. פעם אחת נכנס אחד ממשפחתו, שהיה צעיר לימים, ואמר לו: "**אתה יודע שאיני איש אדוק, אבל על כל צרה שלא תבוא גם אני נכנסתי לרב מספר פעמים ומצאתי לי תרופה, ומדוע אינך נכנס אליו?**". סוף דבר לקחו אותו אל הרב בעל כורחו. כאשר הגיע תורו, נכנס למהרש"א. הרב ישב על הכסא ועישן נרגילה. העשיר ניסה לשוחח, אולם הרב לא רצה לשמוע ממנו דבר, ורק המשיך לעשן, ולאחר כחצי שעה פקעה סבלנותו של העשיר וביקש ללכת. לפתע הרב קם מכסאו והחל להסתכל עליו מכף רגל ועד ראש **ולאחר מכן נטל הרב נייר ושם אותו בתוך הצלחת שעל השולחן ושרף את הנייר**, ואחר-כך אמר לעשיר: "**שוב לביתך, ובתך הלילה תשוב הביתה**".

העשיר יצא בכעס כי לא האמין לדבריו, **ודיבר דברי לעג על הרב ובעיקר על שריפת הנייר**, אולם חבריו אמרו לו: "היזהר בלשונך כיוון שהרב הוא קדוש, ובוודאי בתך תשוב הלילה לביתך, וברצוננו לחזות בנס הגדול ולכן נשהה בביתך". לאחר חצות לילה שמעו נקישות חזקות בדלת ואת קול הבת צועקת: "אבא, אמא, תפתחו לי בבקשה". אין לתאר ולשער את השמחה באותה שעה. לאחר מספר רגעים ביקשו בני הבית מהבת לספר את מה שאירע עימה. היא סיפרה שבאותו יום באה רכבת מלאה בחיילים, ואחד הקצינים הגיע לחנות וביקש בקבוק משקה ושתביא לרכבת. כשנכנסה לשם הכניסה בכח לרכבת. היא התחננה בפניו, אולם הקצין לא שעה להפצרותיה. **סוף דבר, חטפה ואילצה בכוח הזרוע להתחתן עימו ואף ילדה לו ארבעה ילדים. במשך הזמן השלימה עם מר גורלה והתייאשה מלחזור אל משפחתה.**

היום אחה"צ, **בא רב זקן ואמר לה שהיא צריכה לחזור לבית-אביה**. היא אמרה שהיא מעוניינת לחזור, אבל אינה יודעת באיזה מקום היא נמצאת וחוששת מאוד מ'בעלה'. באותו זמן הגיע הקצין ונתן לה כסף לקנות ממתקים עבור הילדים. היא עזבה את הבית **והנה רואה כי מאחריה הרב הזקן הולך**. כיוון שהגיעה לשוק, אמר לה הרב שתעלה על העגלה שלו ותיסע מהר לבית-אביה. עודנה חוששת, **מבחינה היא שפרצה דלקה גדולה בביתה ובעלה עם הילדים עם כל אשר להם נשרפו**. עתה הבינו כולם, כשהצדיק שרף את הנייר בתוך הצלחת- נשרפו בעלה וילדיה והיא החלה לבכות. הרב אמר לה, שהוא ייתן לה ולאביה תיקון. האב החל לצעוק: "**אני מאמין באמונה שלמה, שהרב שלנו קדוש וטהור ומשה אמת ותורתו אמת וכל החכמים כולם אמת**". וחזר בתשובה שלמה וכיבד ת"ח במאוד מאוד.

חדווה מיוחדת הייתה נסוכה על פני הפוקדים את בית-מדרשו של המהרש"א. הדרתו וגדולתו השרו סביבו תמיד אווירת רוגע ושלווה, שגרמה לרבים מבני העיר לקבוע שם את מקום תפילתם. כאשר שמואל האופה הגיע יום אחד לביהמ"ד ופניו עצובות, תפס הדבר מיד את תשומת ליבו של המהרש"א. בעת ההכנות לתפילה היה סוקר במבט את פני המתפללים, ודיי היה לו בזה להבין לרוחם ולמתחולל בקרבם.

בשעת בדיקת חוטי הציצית ניגש רבינולהאופה. בראותו את המהרש"א מתקרב לעברו, קם שמואל ביראה וניסה להעלות חיוך על שפתיו, אך הדבר עלה לו בקושי רב. פנה אליו המהרש"א ושאל: "שמואל יקירי, שמא אירע לך דבר-מה, מדוע אתה עצוב? ואם מפני ההכנות לתפילה, הלוא התפילה מתקבלת יותר דווקא מתוך שמחה". כשדמעות בעיניו יצאו המילים מפיו בשטף: "יודע רבינו כי משפחתנו עברה לגור באוסטראה, לפני כמה שנים. עד עתה עבדה אשתי לפרנסתה בתפירה ובתיקון בגדים, ואני עסקתי באפיית לחם וכעכים בעבור תושבי העיר. מעולם לא ידענו ימים טובים, אך לא התלוננו והסתפקנו במועט.

לפני זמן-מה חלתה אשתי בפרקי ידיה ואינה יכולה לעבוד כבעבר. נוסף על כך, היא נזקקת לתרופות יקרות. כל מעמסת הפרנסה נפלה עלי. כדי להשלים את פרנסת אשתי, עמל אני שני לילות בשבוע להכין כמות כפולה של לחמים, גם בעבור יום השוק הגדול. רוב הפוקדים את השוק הם תושבי הכפרים והעיירות שמחוץ לעיר. לתומי חשבתי, כי לאחר יום מפרך ומייגע ודאי יתענגו על כיכרות הלחם הטריות, ואוכל לעשות רווח נאה. אולם השבוע נחלתי אכזבה קשה עד מאוד. גם הפעם עמלתי זמן רב בלישה ובאפיית כמות גדולה של לחמים, כדי למוכרם בשוק. אתמול, ולאחר יום שלם, מכרתי בסך-הכל כמה כיכרות יחידות. חזרתי עם כל הסחורה הביתה ובכיסי אין פרוטה. ובינתיים, חובותיי עולים ותופחים, וגם לדמי השכירות של הבית, שאנו גרים בו אין לי לשלם. אמור לי רבינו, מה אעשה?", סיים את דבריו נואש.

מוחו של רבינו עבד בקדחתנות. אי-אפשר להשהות מקרה זה לאחר התפילה. לפתע אורו עיניו, והוא אמר לאופה: "הלוא זו ממש יד ההשגחה! בדיוק היום אמרה לי אשתי, כי אינה יודע איפה להזמין כמות גדולה של לחמים בעבור סעודת יום-השנה של אביה המנוח, שכן כל בני המשפחה יתכנסו היום אצלנו. אנא ממך, אם תוכל לעשות טובה זו בעבורנו, להביא את כל הסחורה שעמך לביתנו, ואשלם לך בעין יפה". לא ידע האיש את נפשו. פניו האירו, ולאחר שהבטיח למהרש"א לקיים את בקשתו, תיכף לאחר התפילה, עמד להתפלל מתוך רינה ושמחה כהרגלו. אשת הרב הייתה מופתעת למראה האורח הבלתי-צפוי, כאשר זה דפק על דלת ביתה והחל להכניס במרץ זה אחר זה סלים כבדים, עמוסים כיכרות לחם, אך היא ידעה לשמור את הדבר בליבה. האופה קיבל את הכסף מידי המהרש"א וחזר לביתו קורן מאושר.

המהרש"א עצמו עדיין לא נח ושקט. הוא ייגע את מוחו כיצד להמציא ליהודי קשה-יום זה פתרון קבוע, שלא יזדקק חלילה להיסמך על מתנות בשר-ודם. לאחר מחשבה נצנץ במוחו רעיון. בשקט ובצנעה עשה מה שעשה, אמר מה שאמר, רק אז נחה דעתו והוא שב לביתו. למחרת בבוקר נשמעו נקישות על דלת ביתו של האופה. הוא פתח את הדלת ונותר פעור-פה. בפתח ניצב היה שליחו של הדוכס, אשר התגורר בטירה מלכותית בפאתי העיר. בפי השליח בקשה, כי מאחר ששמע על טיב כיכרותיו של שמואל, מבקש הוא להזמין דרך קבע מאה כיכרות ליום בעבור כל צוות הטירה. לאופה הייתה זו מתנת שמיים. מאז נהפך מצבו. עבר זמן קצר והאופה המתחרה עזב את העיר, וכל לקוחותיו פנו לקנות אצל שמואל. חנותו הדלה, שהייתה כמעט ריקה, המתה מאדם כל שעות היום. לא עבר זמן רב וגם אשתו נרפאה ממחלתה, והיא חזרה לעבודה. שמואל לא ידע כמה השתדל המהרש"א בתפילותיו בעבורו, לעורר עליו ועל אשתו רחמי שמיים. אולם כאשר גם אשתו חזרה לאיתנה, רץ בשמחה למהרש"א לבשר את הבשורה הטובה. ככלות הכול, המהרש"א היה היחיד שראה בצערו, מן הראוי שייווכח גם בשמחתו.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב אֲשֶׁר אֵנְשִׁיל יוֹנְגְרַייז הַלֵּוִי זצ"ל

הרב הגאון אשר אנשיל יונגרייז הלוי זצ"ל- נולד בשנת ה'תקס"ו (1806) בעיירה סעטשע שבהונגריה. נקרא על שם סבו (מצד האם). אביו מצאצאי רבינו מרדכי יפה ('בעל הלבושים'). כשהיה כבן 13 נסע ללמוד בעיר באלשא-דיארמאט אצל מהר"ם א"ש. כעבור שנתיים עבר לוורבוי, לישיבת הגה"ק ר' יעקב קופל אלטנקונשטט ולמד שם במשך תשע שנים ברציפות. בנו של רבו, ר' אברהם יחזקאל רייך סיפר, כי בתקופה זו רבינו נהג לצום בקביעות ממוצ"ש עד יום שלישי בערב. לאחר נישואיו ישב על שולחן חותנו, גם לאחר שהתקבל כר"מ בק"ק מטרסדורף. בשנת ה'תקצ"ד (1834) בהיותו כבן 28 שנים בלבד נפטר ר' יוסף בנימין אסטרייכר ורבינו מונה לשמש במקומו כרבה של טשנגר. תפקיד אותו מילא כ-40 שנים! הקים ישיבה ועמד בראשה. חילק את כל הכספים שקיבל עבור פדיונות לצדקה. רבים פנו אליו ונושעו. **התפרסם לאיש קדוש מאוד ופועל ישועות בקרב הארץ, ומכל קצווי המדינה נהרו אליו לרפואות, והיה נערץ ונקדש בעיני כל צדיקי הדור.**

בדברי הספד שנשא חתנו הגאון ר' יהושע ברוך רייניץ (אבד"ק טשטשביטץ), אמר עליו: "**כמעט שליש מימי חייו עברו עליו בתעניות**, ופעמים רבות התענה במשך ימים רבים בזה אחר זה, כשרק בלילה טועם משהו ומיד חוזר ללימודו בעיון במשך כל הלילה". הגה"ק בעל 'תוספות חיים' מפיסטין (תלמיד ה'קדושת לוי' ו'בעל התניא') אמר על רבינו שלא מצא בכל מדינת אונגארין **מקובל גדול כמותו, וכל כתבי האריז"ל שגורים בפיו, והוא על דרך תלמידי הבעש"ט הק'. בעל רוח-הקודש.** נפטר ב-ה' כסליו ה'תרל"ד (1873). חי כ-67 שנים. ציונו בטשנגר. גם היום רבים הפוקדים את ציונו של רבינו זוכים לראות ישועות ובפרט בענייני רפואה. בנו, ר' אברהם מונה לשמש במקום רבינו כרבה של טשנגר.

סבא (מצד האב): ר' יצחק הלוי מפאפא. **סבא (מצד האם):** הגאון ר' אשר אנשיל וינר (רבה הראשון של מישקולץ ורבו של מחוז בורשוד). **אביו:** הגאון ר' שמואל (אב"ד אבראהם ולאחר מכן אב"ד סעטשע ומח"ס 'תורת עדות' על שישה סדרי משנה). **אמו:** מרת מרים יטל. **אשתו:** מרת ניחא (בת הגאון ר' מאיר אלמאש פופר, רבה של בוקרשט ומטרסדורף). **ילדיו:** הגאונים ר' אברהם (מילא את מקום אביו כרבה של טשנגר), ר' שמואל זאב (אב"ד באיאם), ר' משה נתן נטע (אב"ד טיסא־פירעד ומח"ס 'מנוחת משה'), ר' יצחק יעקב קופל, ר' שמואל דוד, מרת מלכה (נישאה לר' שמואל דוד יונגרייז, רבה של פהרדיארמאט), מרת פערל חיה (נישאה לר' יעקב שיק, רבה של נאדאודוואר), בת (נישאה לר' יהושע ברוך רייניץ, רבה של צ'צ'וביץ). **מרבותיו:** הגאונים ר' מאיר איזנשטטר (מהר"ם א"ש), ר' יעקב קופל אלטנקונשטט ('קופל חריף', רבו המובהק). **מתלמידיו:** הגאון ר' נפתלי הערצקא זילברמן מראצפרט. **מספריו: •מנוחת אשר-** חידושים ופלפולים על הש"ס ושו"ת.

Oיפר נכדו הגה"צ מטענקא זצ"ל, ששמע מהגאון אבד"ק גראסווארדיין ר' בנימין פוקס, שפעם היה איש אחד בעיר גראסווארדיין שחלה ברגלו במחלה אנושה רח"ל. הרופא המפורסם ד"ר גראוס ציווה שיסע מיד לעיר פעסט כדי שיעשו לו ניתוח ויסירו את רגלו, והזהירו שאם לא יעשה כן, הוא בסכנת מוות ל"ע. האיש נסע לעיר פעסט. ניגש אליו איש אחד ואמר לו: "פניך מעידות, שאתה בדאגה גדולה, האם אפשר להושיע אותך מצרתך?". סיפר לו, כל מה שקרה לו. אמר לו האיש: "עצתי לך, שקודם תיסע לעיר טשנגר אצל הצדיק מטשנגר, אשר הוא איש מופת ורבים נושעו אצלו, ואמר לו האיש, שהוא בסכנה גדולה והזהיר אותו הרופא מספר פעמים וחבל לו על כל רגע ורגע, אמר לו האיש: "אל תירא מזה, שבטח תהיה לך ישועה אצל הצדיק מטשנגר". האיש שמע לדבריו ונסע לטשנגר. כשנכנס אצל רבינו, סיפר לו, את מה שאמר לו הרופא. הצדיק אמר לו: "תיקח כאן איזה סמי רפואה, ותמשח על רגלך ובעז"ה תתרפא ללא כל ניתוח". האיש עשה כן וראה פלאות. כל המיחושים שהיו לו נעלמו. לאחר מכן נסע האיש בחזרה לעירו גראסווארדיין, ונכנס לבית המרא דאתרא הגה"ק רבי משה הערש פוקס לספר לו את כל אשר היה עימו. בבית הצדיק באותה השעה היה גם הרופא ד"ר גראוס. מיד כשראה אותו שאל הרופא: "מה אתה עושה כאן, הרי ציוויתי אותך שתיסע מיד לעיר פעסט, מכיוון שאתה בסכנה גדולה". סיפר לו האיש שהיה אצל הצדיק מטשנגר ונתן לו סמי רפואה ונתרפא, וכאשר שמע זאת הרופא ד"ר גראוס, הביט על רגל האיש וראה, שהמיחוש איננו, התבטא מזה בהתפעלות רבה ואמר: "**אני חשבתי, שהד"ר הוא שמרפא אבל אני רואה שרק בורא עולם הוא זה שמרפא**". (גיליון 'נפלאות אשר')

זכה רבינו ובגינו התקדש שם שמיים, גם בין הגויים, עד שהרופאים הנודעים מוינה בירת אוסטריה שלחו אליו את החולים שאפסה תקוותם והוא בעז"ה הצליח להעלות להם ארוכה. אחד משרי המדינה, ערך משתה בהם השתתפו שרים רבים ונכבדים, אשר הגיעו לטרקלינו מקרוב ומרחוק, ויהי כטוב ליבו, גלגל את סיפורו על הרב המחולל אותות ומופתים, החליטו השרים לנסות את הרב, והזמינו אותו אליהם, לראות את שלום השר, אשר שכב במיטה, ועשה עצמו כחולה. כשהגיע רבינו, שאל את החולה על מחלתו, והוא התאונן לפניו על ייסורים קשים, אך כשתפס רבינו את דופק ידו, הרגיש באמתלה, והבין את מחשבתם הרעה.

מיד נשא רבינו את עיניו לשמיים, וסובב את עצמו לעבר הנוכחים, אשר המתינו לתשובתו כדת מה לעשות בחולה, ואיזה רפואות יש לרכוש עבורו, והשיב להם, שמחלתו של השר מסוכנת מאוד, ואין עצה ורפואה עבורו. יצא רבינו מן המקום ואת הדלת סגר אחריו, **הנוכחים פרצו בצחוק על הרב, שאין בו ממש ואינו יודע מאומה, אך מיד נהפך צחוקם ליגון, כשהבחינו שהשר מוטל במיטה, ללא רוח חיים.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב יְחֶזְקֵאל שְׂרָגָא לִיפְשִׁיץ הַלְבֶּרְשְׁטָם זצ"ל

האדמו"ר הרב יחזקאל שרגא ליפשיץ הלברשטאם זצ"ל- נולד בעיר סטראפקוב ביום ד' בניסן ה'תרס"ח (1908). למד בישיבתו של הגאון ר' אברהם יוסף גרינוולד. לאחר מכן למד בישיבת הגאון ר' יוסף אלימלך כהנא באונגוואר. למד בהתמדה גדולה, וראש הישיבה קבע עמו חברותא מיוחדת. בשנת ה'תר"פ (1920) החל ללמוד בישיבת סטרופקוב. לאחר שהתייתם מאמו גדל אצל דודו, האדמו"ר ר' מנחם מנדל הלברשטאם. לאחר נישואיו התגורר בבית חותנו והתמנה לרב העיירה יבלונקה. כמו כן כיהן כדיין ומורה צדק של קהילת ברגסז. ביום ה' בניסן ה'תש"ד (1944) נשלח למחנה הריכוז אושוויץ. אשתו וששת ילדיו נספו בשואה הי"ד. לאחר המלחמה פעל לצד האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם (האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג) לחיזוק ניצולי השואה, וכיהן כרב מחנות העקורים בבמברג ובפרנקוניה. ביום כ' בשבט ה'תש"ו (1946) התחתן בשנית ועבר להתגורר בווינה. זמן קצר לאחר מכן עבר לבמברג. הקים שם את 'ישיבת שארית הפליטה' ומסר שיעורים בגמרא עם מפרשים.

ב-כ"ט בכסלו ה'תש"ט (1948) עלה לארץ ישראל. בתחילה התגורר בבאר יעקב ולאחר תקופה קצרה עבר לרמלה. הקים שם את בית המדרש 'דברי חיים' וכן מקווה טהרה, ועסק בהפצת היהדות בעיר. בשנת ה'תשי"ג (1953) עבר לירושלים והתגורר בשכונת גאולה. ייסד את בית המדרש של חסידי סטרופקוב בשכונת מאה שערים. כעבור זמן הקים בית מדרש נוסף של החסידות בבני ברק. בשנת ה'תשי"ד (1954) לאחר פטירת דודו, האדמו"ר ר' מנחם מנדל הלברשטאם (מח"ס 'דברי מנחם'), התמנה לאדמו"ר השלישי מסטרופקוב ונחשב למייסד חסידות סטרופקוב בארץ ישראל. ייסד ישיבה בירושלים ועמד בראשה. בשנת ה'תשל"ו (1976) החל לכהן כחבר בית הדין של 'העדה החרדית הספרדית', למרות שהיה אדמו"ר אשכנזי. כעבור זמן התמנה לראש בית הדין לענייני גיור. בשנת ה'תש"ן (1990) הקים את בית הדין 'קהל היראים', המתמחה בדיני ממונות. כמו כן הקים ישיבה לבחורים והדריכם בדרך הבעל שם טוב הקדוש להיות מורי הוראה חסידיים. נודע כמומחה בהלכות עירובין ומקוואות, והאדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר מינה אותו לאחראי מטעמו על ענייני המקוואות בארץ ישראל.

גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו הן בענייני הלכה והן בעצה וישועה. מקורביו העידו כי פיזור הצדקות שלו היה עצום. משפחות רבות נהנו ממתת ידו מדי שבוע. בנוסף לכך, היה מקדיש זמנים קבועים לביקור חולים ולעידוד רוחם. איש אמת. בעל אהבת ישראל גדולה מאוד, ואף אירח פושעים ונדכאים על שולחנו ונהג בהם כבוד מלכים. גדולי ישראל העריכו אותו מאוד. כאשר היה נפגש עם האדמו"ר רבי חיים מאיר הגר מוויז'ניץ (ה'אמרי חיים') זיע"א, היה האדמו"ר מוויז'ניץ מגיש לו קוויטל לברכה ולרפואה. נפטר ביום ו' בכסלו ה'תשנ"ה (1994). חי כ־86 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים. בנו, האדמו"ר ר' אברהם שלום ישכר דב, מילא את מקומו.

אביו: ר' ישכר דב ליפשיץ מאונגוואר (מצאצאי רבי אריה לייב ליפשיץ, בעל ה'אריה דבי עילאי'). **אמו:** מרת בילא (בת האדמו"ר ר' אברהם שלום הלברשטאם, מייסד חסידות סטרופקוב). **נשותיו:** מרת מרים לאה הי"ד (זיווג ראשון- התחתן בשנת ה'תרצ"ב [1932] עם בתו של ר' יצחק ראובן ליפשיץ, אב"ד טשארני־דונאיץ), מרת טאבא (זיווג שני- התחתן בשנת ה'תש"ו [1946] עם בתו של ר' יחיאל מיכל שלאגר, אב"ד בוקאצ'יבצי). בנו: האדמו"ר ר' אברהם שלום ישכר דב (ששת ילדיו מאשתו הראשונה נספו בשואה הי"ד). **מחתניו:** ר' יעקב מוסקוביץ' (האדמו"ר משאץ בני ברק), ר' יעקב יצחק מושקוביץ (מראשי ישיבת באבוב בבת ים), ר' יעקב ישראל שמלר (מראשי הישיבה לצעירים של צאנז בנתניה), ר' אהרן רוזנברגר. **מרבותיו:** הגאונים ר' יוסף אלימלך כהנא, ר' אברהם יוסף גרינוולד (בנו של בעל 'ערוגות הבושם' באונגוואר), האדמו"ר ר' מנחם מנדל הלברשטאם (דודו, האדמו"ר השני מסטרופקוב). **מספריו: •דברי יחזקאל שרגא**- על הש"ס, שו"ע, תורה ומועדים, הלכות שמיטה, הגדה של פסח, מגילת אסתר, ענייני רחל אמנו, מצוות יישוב הארץ, הלכות ד' מינים ומקוואות **•דברי חיים**- מקוואות, דברי שלום ושו"ת.

Oיפר הרה"ח ר' ניסן צויבל: אספר, מה שבדידי הוה עובדא, שמזה ראיתי בחוש את גודל דביקות רבינו במידת האמת, אשר כל הון בעולם לא ישווה לו. כשהייתי אצל הרה"ק, הרב תינה לפני את צערו שהוא במצב דחוק מאוד וחייב סכומים גדולים, ואינו יודע מה לעשות. הוא עשה חשבון מדוייק של החובות שהסתכם בסכום גדול מאוד. אמרתי לו, כי נגיד פלוני מחו"ל הגיע עתה לארץ. הוא שוהה בירושלים ומקושר עוד מבית אבותיו לרבותינו מגזע צאנז. אני מוכן ללכת יחד איתו אליו. מכיוון שרציתי לבקש סכום גדול, אשר יכסה את כל החובות שחייב לנושיו, וידעתי את מידתו, שהוא רך כקנה ותמיד מסתפק בחלקו - וכמה שיתנו לו, יהיה שמח, הוספתי, שרק בתנאי זה אני הולך איתו, שלא יתפשר על חלק מהסכום ולא יקח מהנגיד רק אם יתן את כל הסכום.

בהתחלה רבינו לא רצה להבטיח. רק אחרי הפצרות רבות הסכים לדבר. כאשר הגענו לאכסנייתו של הנגיד, הוא כיבד מאוד את רבינו. שטחתי בפניו את מצבו ודרשתי סכום גדול מאוד, שנוכל לפרוע את כל החובות. הנגיד התחיל להתמקח והציע סכום מסוים. לאחר מכן הציע סכום גדול יותר אבל הרה"ק סירב. גם כאשר הציע את מחצית הסכום שביקשתי, עדיין רבינו סירב לקחת. הנגיד שאל: "גם את הסכום הזה אין הרבי רוצה לקחת ממני?". הרב ענה לו: "אני רוצה לקחת, אבל הבטחתי לר' ניסן שלא אקח פחות מהסכום שיבקש". כששמע את דברי הרב, הנגיד כעס ושלח אותנו בלא כלום. לאחר שיצאנו, שאלתי את הרה"ק: "מדוע הרב היה צריך לומר שהבטיח לי לא לקחת פחות?". ענה לי: "הרי הוא שאל אותי, אם גם מחצית הסכום איני רוצה לקבל. האמת היא שרציתי לקחת. איך הייתי יכול לומר לו שאין ברצוני לקחת פחות מהסכום שביקשת?! לכן אמרתי לו שאני מצידי מוכן לקחת, שכן הוא האמת, אבל איני יכול לקחת שהרי הבטחתי לך". בסופו של דבר הנגיד נתן בכבוד רב את מלוא הסכום. זו היתה מידתו והאמת היתה טבועה בו. פיו וליבו היו שווים.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הָרַב יַעֲקֹב מֹשֶׁה חָרְלַ"פ זצ"ל

הגאון הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל- נולד בירושלים ביום שבת, כ"ט בשבט ה'תרמ"ב (1882). השם חרל"פ הוא ראשי תיבות של 'חייא ראש ליהודי פולין', ולפי מסורת אחרת 'חכם ראשון ליוצאי פולין'. התחנך בתלמוד תורה ובישיבת 'עץ חיים'. הגאון רבי יהושע לייב דיסקין מבריסק (המהרי"ל דיסקין) בחן אותו כשהיה בן 13 ואמר עליו שהוא "נער טוב ולומד יפה". זהו שבח שרק יחידי סגולה זכו לקבל מהגאון. כשהיה כבן 15 נודע כבקי ומעיין בהלכה. כשהגיעה שאלה הלכתית מסובכת לפני ר' שלמה זלמן בהר"ן, היה מבקש מידידו ר' צבי מיכל לשלוח אליו את רבינו כדי לברר יחד את התשובה. גאון. ענוותן. שקדן. גילה שליטה מקיפה בכל הש"ס והפוסקים, הראשונים והאחרונים. בשנת ה'תרס"ח (1908) התמנה לרב שכונת 'שערי חסד' בירושלים ולאחר מכן גם לרבה של שכונת רחביה. בשנת ה'תרע"ב (1912) שימש כראש ישיבת 'עץ חיים'. בשנת ה'תרס"ד (1904) פגש ביפו את הגאון ר' אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה קוק) והיה לתלמידו בלב ובנפש.

עם הקמת ישיבת 'מרכז הרב' התמנה לעמוד בראשה. בשנת ה'תרצ"ה (1935) לאחר פטירת הראי"ה קוק החל לכהן כראש הישיבה, תפקיד שמילא עד לפטירתו. כ"כ עמד בראש ישיבת 'בית זבול' בירושלים. עם קום המדינה היה מחברי משלחת הרבנים שביקרו אצל ראש הממשלה דאז ופעלו למען דחיית גיוס בחורי הישיבות. ראש הממשלה אמר שדמעות רבינו השפיעו על החלטתו לשמור על עולם התורה במתכונתו ובצביונו הרוחני. היה מועמד לשמש כרב הראשי של ארץ ישראל. נפטר ב-ז' כסלו ה'תשי"ב (1951). חי כ־69 שנים. ציונו בבית העלמין סנהדריה בירושלים.
אביו: ר' זבולון (דיין בבית דינו של הגאון ר' יהושע לייב דיסקין בירושלים). **אמו:** מרת מרים. **אשתו:** מרת פעשא (פסיה, בת ר' מיכל ורניקובסקי). **בניו:** הגאונים ר' יחיאל מיכל (רב בברונקס שבניו יורק), ר' חיים זבולון (רבה של ראשון לציון), ר' יוסף דוד זאב (ראש ישיבת 'בית זבול'). **חתניו:** הגאונים ר' מרדכי יהודה לייב זק"ש (רב שכונת זכרון משה), ר' שמואל ברוך ורנר (אב"ד בתל אביב), ר' אברהם שדמי (מראשי ישיבת 'בית זבול'), ר' ישראל בארי (רבה של נס ציונה). **מרבותיו:** הגאונים אביו ר' זבולון, ר' אברהם יצחק הכהן קוק, ר' יהושע צבי מיכל שפירא, ר' יצחק ירוחם דיסקין. **מתלמידיו:** הגאונים ר' ישעיהו משורר (אב"ד פתח תקווה), ר' יוסף לייב זוסמן, ר' יהודה עמיטל (ראש ישיבת 'הר עציון'), ר' משה צבי נריה, ר' שאול ישראלי. **מספריו: •טובים מאורות •מי מרום-** על התורה, מועדים ואמונה **•לחם אבירים •ביאור על שמונה פרקים לרמב"ם •אבות•הגדה של פסח •בינת המקראות •מעייני הישועה •אורי וישעי •צבי לצדיק •בית זבול**- חידושים על הש"ס.

מאז היווסדה הייתה שערי-חסד בירושלים שכונה של תורה ויראת-שמים. בתי-הכנסת שבה ספוגים תורה ותפילה, שוקקי חיים של קדושה בכל שעות היממה. רבינו היה רב השכונה. בימים ההם עבר היישוב הקטן בארץ-ישראל טלטלות רבות. המצב העולמי הכללי, השלטון הבריטי וגזרותיו, השפל הכלכלי, ועוד. כל אלה ערערו את הקרקע מתחת רגליהם של בני ירושלים. במיוחד גדול היה החשש לבני הדור הצעיר, לבל יושפעו מהרוח הזרה שנשבה מבחוץ. אולם הרוח הייתה עזה, והיא סחפה צעירים רבים אל מחוץ לעולמה של תורה. בנו של אחד התושבים, יהודי ירא-שמיים ובן-תורה, השליך את לבושו המסורתי וגזז את פאותיו. לב ההורים נשבר, אך לא יכלו לעשות דבר. היו מהשכנים שדרשו מההורים להרחיק את הבן הסורר מהשכונה. אך לאחר התייעצות עם רבינו, החליטו להמשיך את הקשר עם בנם ולנסות להשפיע עליו. לאחר זמן התנדב ל'הגנה' ובמרוצת הזמן נעשה מפקד בכיר בארגון.

שבת אחת הזדעזעה השכונה כולה: הצעיר נסע להנאתו, במכונית, ברחובות השכונה. מעולם לא העז איש לחלל שבת בפרהסיה ברחובות השכונה. **היה זה פריצת קו אדום**. היו בשכונה קנאים, שהטיחו חרפות וגידופים על הצעיר שחילל וביזה את כבוד השבת. הוא לא התרשם מן החרפות וגם לא מאיומים. להפך, נראה היה כי כל אלה רק הגבירו את רצונו להתגרות בתושבים ולהפגין את הבוז שהוא רוחש להם. קנאי השכונה כבר הודיעו כי בשבת הבאה לא יעבור המעשה בשתיקה. עם התקרב השבת נעשתה האווירה בשכונה טעונה. הרי ברור לכול כי השבת הקרובה עומדת להיות שבת של פורענות. **לא הועילו כל תחנוני ההורים על אוזני בנם. הוא היה נחוש בכוונתו לנסוע ברחובות השכונה גם בשבת הקרובה.** בצר לו פנה האב שוב אל רב השכונה, לבקש עצה. הרב חרל"פ הקשיב בתשומת-לב לדברי האב, והתעניין בעיסוקיו של הצעיר. "אמור לבנך כי אני מבקש לראותו ולשוחח עמו בעניין חשוב", אמר לבסוף לאב.

בהגיע האב לביתו סיפר לבו על הזמנת הרב. הבן סירב ללכת. "אני יודע מה הוא לומר לי. **אין לי עניין בהטפות מוסר**". ביומיים הבאים הוסיף האב להתחנן לפני בנו, ללכת לרב- אך ללא הועיל. השבת התקרבה, והבן עומד בסירובו. נותרו עוד כמה שעות עד השבת, והמתח באוויר גואה. כשדמעות בעיניו ניסה האב ניסיון אחרון לדבר על לב בנו: "אף אם לא תקבל את דברי הרב, עשה לי טובה ולך אליו. **איך אראה את פניו בביה"כ כאשר אפילו לשוחח איתו לא הסכמת?**". לבסוף הסכים הבן לתחנונים. "אל תטפח ציפיות", הדגיש קודם לכתו. כשהגיע לבית הרב, היה שעה קלה לפני שבת .הרב עדיין לא שב מהטבילה במקווה. להפתעתו הרבה קידמה אותו הרבנית במאור-פנים ובחיוך. היא ביקשה ממנו להמתין לרב, ובינתיים פרסה לו מעוגת השבת הטרייה. לאחר כמה דקות הופיע הרב. על פניו נסוכה הארת השבת הממשמשת, וכולו אחוז הרהורי דבקות. בהבחינו בצעיר רץ אליו מיד ולחץ את ידו בחמימות. "אני מתנצל על שהטרחתי אותך אליי בשעה דחוקה זו", התנצל, "סלח לי". לאחר הפתיחה הלבבית, אמר לו הרב: "**שמעתי עליך דברים גדולים. נודע לי כי אתה מפקד חשוב ב'הגנה' ועוסק בהצלת חיי יהודים. יהיה חלקי עם מי שזכו להגן בגופם על עם ישראל. אין לשער את גודל המצווה שבידך!**".

"אולם אני מבקש לספר לך, כי יש כמה אנשים בשכונתנו שאינם מודעים למעשיך החשובים. הם אינם יודעים כי אתה עוסק במצווה כה חשובה, הדוחה גם את השבת. בשבת שעברה, סיפרו לי, נסעת במכוניתך בחוצות השכונה .ומן-הסתם, כשיהודי נוסע בשבת, הרי זה משום פיקוח-נפש. אם כך הדבר, הנסיעה מותרת ואף מצווה. אולם מי שאינם יודעים זאת, זוממים לפגוע בך, ואגב כך להפריע למלאכת-הקודש שאתה עוסק בה. "**בקשתי אפוא ממך כי מחר, אם תצטרך שוב לנסוע בדחיפות כדי להגן על חיי יהודים, אנא הקש על דלתי והודע לי. אני אכנס עמך למכונית, ואסע עמך ברחובות השכונה. כך ידעו כולם שנסיעתך מותרת בשבת, ולא יפגעו בך ובעבודתך**". **נכנסו הדברים לליבו של הצעיר, ומאותו יום לא נסע עוד בשבת ברחובות שערי-חסד, והשקט והשלווה חזרו לשרור בשכונה.**

קרדיט תמונה: צבי אורון־אורושקס, רישיון CC BY 3.0, Wikimedia Commons

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב שְׁלֹמֹה בִּנְיָמִין הַלֵּוִי אַשְׁלָג זצ"ל

האדמו"ר הרב שלמה בנימין הלוי אשלג זצ"ל- נולד ביום ה' בטבת ה'תר"ע (1909) בוורשה שבפולין. מינקותו ניכר כחריף וכבור סוד שאינו מאבד טיפה, ומלמדיו אהבו להשתעשע עמו בדברי תורה וחסידות גם לאחר שעות הלימוד בתלמוד תורה. בשנת ה'תרפ"ב (1922) עלה עם משפחתו לארץ ישראל. בתחילה התגוררו בירושלים. בהיותו כבן 13 למד בישיבת 'בית יוסף' בשיטת נובהרדוק בתל אביב, והגאון רבי הלל ויטקינד בחר בו לחברותא ויחד עמו הכין את השיעורים שמסר בישיבה. רבו לא פסק מלשבח את ידיעותיו הרבות בש"ס ובחסידות ואת עמקותו וחריפותו. כמו כן למד בישיבות 'חיי עולם', 'עץ חיים' ו'תורת אמת'. נודע בבקיאותו בתלמוד הבבלי ובחסידות.

זמן קצר לאחר נישואיו החל למסור שיעורים בזוהר הקדוש ובכתבי האריז"ל בשליחות אביו הקדוש. שיעוריו סחפו לומדים רבים. בשנת ה'ת"ש (1940) הוציא לאור את כתב העת 'האומה', שבו התפרסמו ממאמרי אביו. בשנת ה'תש"ג (1943) באה משלחת לאביו וביקשה שישלח את רבינו למסירת שיעורים ולחיזוק הדת בחיפה, ו'בעל הסולם' נעתר לבקשתם. לאחר מכן קרא לו אביו לשוב ולעמוד לימינו בכתיבת פירוש 'הסולם' על הזוהר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תשט"ו (1954) המשיך להפיץ את לימוד חכמת הקבלה ברחבי הארץ והוכתר כממלא מקומו. בשנת ה'תשכ"א (1961) ייסד בית מדרש בבני ברק ללימוד חכמת הקבלה וישיבה לבחורים. לאחר מלחמת ששת הימים ייסד שיעור בחברון, ובקריית ארבע ייסד כולל אברכים שבו למדו חצי יום את תורת הנגלה וחצי יום את תורת הנסתר. נפטר ביום ז' בכסלו ה'תשמ"ד (1983). חי כ־73 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים, סמוך לציון אביו. בנו, האדמו"ר ר' שמחה אברהם, המשיך את דרכו.

סבו (מצד האב): ר' שמחה. **אביו:** האדמו"ר ר' יהודה לייב (ה'בעל הסולם'). **אמו:** מרת רבקה רויזא. **אשתו:** מרת אהובה ליבא (בת ר' דוד אהרן האזה, מזקני וחשובי חסידי סוכטשוב. נישא בשנת ה'תרצ"ה [1935]). **בניו:** ר' יחזקאל יוסף, האדמו"ר ר' שמחה אברהם. **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר ר' יהודה לייב, הגאון רבי הלל ויטקינד. **מתלמידיו:** בניו ר' יחזקאל יוסף (הקים בית מדרש ברחוב אבן עזרא בבני ברק), האדמו"ר ר' שמחה אברהם (ממשיך דרכו של רבינו ומנהל את בית המדרש ברחוב שד"ל, וידוע כ'בודק הכתובות'), ר' עקיבא הלוי אורצל (תלמידו המובהק ומייסד קבוצת הלימוד 'עטרת שלמה אשלג' ללימוד חכמת הקבלה), ר' יהודה ליאון אשכנזי, ר' אורי שרקי, ר' ירחמיאל וייס, ר' יצחק לויא ועוד רבים. **מספריו: •עטרת שלמה-חנוכה**- ליקוט משיחותיו שהעביר בשנים ה'תשל"ה–ה'תשמ"ג, שיצא לאור לאחר פטירתו.

סיפר בנו, כ"ק האדמו"ר ר' שמחה אברהם שליט"א: "זכורני בילדותי הגיעה אשה לביתנו וביקשה להיכנס לרבי. ואכן היא נכנסה והגישה לרבי פיתקא, שבה כתבה, שבעלה חולה אנוש ממש, ומבקשת היא ברחמים, שהרבי יעתיר עליו לרפואתו. הרבי לקח את הפיתקא והביט בו, והחל לדבר על עניינים שונים ומשונים, כגון: במה הוא עובד?

תוך כדי דיבור, גלגל הרבי את הפיתקא כקיסם ועשה עצמו כמנקה בין שיניו. האשה הייתה מאוד היסטרית, בכתה וביקשה שוב מן הרבי, שיברך את בעלה, אך הרבי הגיב בקור רוח ואמר: "השי"ת יעזור שהוא יהיה בריא וחזק כמו צעיר". ושוב דיבר על הא ועל דא. ותוך כדי דיבורו שיחק עם הפיתקא ותלש מפה ומשם פיסות קטנות שנרטבו.

האישה ראתה, שהרבי לא כל כך מודאג, יצאה מחדרו ופנתה לרבנית תליט"א בבכיות: "מה אעשה? בעלי חולה אנוש, והרבי מתייחס בזלזול". אמרה לה הרבנית: "הרי הרבי בירך ברפואה שלמה, והשי"ת יעזור שאכן יבריא". כך במשך דקות ארוכות, עד שהרבנית הרגיעה אותה. כשיצא הרבי מחדרו, ניגש אחד הבחורים, שהסתקרן לדעת מה כתוב ב"קויטל".

נכנס לחדרו של הרבי ומצא את הקוויטל במאפרה, מגולגל ומקומט. **אך כשפתח ראה, שכתובים בו רק את שמו של החולה, וכל שאר המחלות והבעיות, שהיו אף הן כתובות, תלש הרבי בעת דיבורו, ואכן, אדם זה הבריא כליל, וחי עוד יותר משלושים שנה מאז אותו 'ניקוי שיניים', עד למעלה מגיל תשעים!.**

על העובדה, שהרבי ידע את יום פטירתו ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא: ביום רביעי ג' כסלו ה'תשד"מ קרא לבנו וגילה לו את ענייני קבלת הפדיון והכתובות. במוצאי שבת קודש אור ל-ז' כסליו הורה לתלמידו ר' שמואל חנוך ליברמן זצ"ל להתפלל ערבית לפני התיבה ולומר קדיש לזכר אימו, הרבנית מרת רבקה רויזא ע"ה (אשת הגה"ק מרן 'בעל הסולם' שזה יום הזיכרון שלה). לשאלת התלמיד: "האם הרב אינו אומר קדיש על אמו?" השיב הצדיק: "יש לי סיבה, שאיני אומר קדיש על אמי ואתה תבין זאת מחר אחרי השעה 1.30 בצהריים". לאחר תפילת ערבית והבדלה אמר רבינו לאותו תלמיד שהוא מבקש ממנו, שגם מחר בתפילת שחרית ומנחה לא ישכח לומר קדיש. והוסיף ואמר: **"ואפילו אם תהיה מבוהל ומבולבל תבטיח לי, שתאמר קדיש ולא תשכח"**. וכששאלוהו: מתי יעלו לציון אמו הרבנית, ענה: **"אחה"צ נהיה כולנו בירושלים"**.

למחרת ביום א' בשעה 13:00 לקח רבינו את ספר הזוהר הק' לעיין בו, כשבתו עברה ליד חדרו והציצה פנימה, קרא לה הצדיק ואמר: **"ראי, אני לומד כעת, את הקטע הזה אותו למד כ"ק אבי מורי 'בעל הסולם' דקות ספורות לפני הסתלקותו ביום הכיפורים"**. ובמקביל נכנסה גם הרבנית לחדרו. אמר לה רבינו: "באוכל היום הרגשתי טעם גן עדן!". **עצם עיניו, וראשו היה על ספר הזוהר הק' פתוח באידרא רבא על השולחן שעליו נכתב פירוש הסולם על הזוהר הק' ע"י 'בעל הסולם' והחזיר נשמתו לבוראו בקדושה ובטהרה.**

קרדיט תמונה: עטרת שלמה אשלג, רישיון CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב חַיִּים נַפְתָּלִי הֶערְץ זְלִיבָּנְסְקִי זצ"ל

הגאון הרב חיים נפתלי הערץ זליבנסקי זצ"ל- נולד בתל אביב בשמחת תורה ה'תרצ"ט (1938). כבר בילדותו ניתן היה לראות כי לגדולות נועד והוא חונן בכישרונות נדירים, מידות תרומיות ואצילות נפש. בהיותו בחור נכנס ללמוד בישיבת 'באר יעקב'. בישיבה זו עלה ונתעלה ונודע עד מהרה כארי שבחבורה, כאשר כל רואיו הפליאו את גדלותו בתורה ויראת ה'. עשר שנים למד בישיבה והתעלה בתורה והתפרסם בחידושי תורה בהיקף ובעומק הסוגיות כאחד הת"ח המובהקים שבדור. לאחר מכן למד בישיבת בריסק בירושלים. לאחר נישואיו למד בכולל הרבנים בגייטסהד כשנה ולאחר מכן חזר ללמוד בכולל בריסק בירושלים. בשנת ה'תשל"ב (1972) החל לשמש כראש ישיבת 'זוהר התורה' לצדו של ראש הישיבה הרב בצלאל טולידנו ובה הרביץ תורה.

בשנת ה'תשל"ו (1976) פתח את ישיבת 'מאור התלמוד' בשכונת בית וגן בירושלים, ובשנת ה'תשל"ח (1977) הקים וייסד את הישיבה 'מאור התלמוד' ברחובות, יחד עם האחים הגאונים ר' שמחה קוק ור' אברהם יצחק קוק, ובה העמיד תלמידים במשך למעלה מחמש עשרה שנים ברציפות. איש אמת. ענוותן. מסור לתלמידיו ולכל אדם באשר הוא בלב ובנפש. החיה רוח שפלים ולב נדכאים, אשר ראו בו איש סודם ואמונם, ובפניו פרקו את מצוקותם ואת אשר על ליבם והוא בטוב לבו הרחום, בחכמה ובפיקחות, עודדם וחיזקם בכל עת מצוא ולא חס על זמנו היקר מתוך מטרה להיטיב עמם. בסוף ימיו חלה במחלה קשה, אך למרות ייסוריו המשיך לעסוק בתורה ולהרביץ תורה לתלמידיו. אף בימיו האחרונים, כשהיה מרותק למיטת חוליו, עסק בהכנת שיעור כללי לבני ישיבתו. נפטר ב-ז' בכסלו ה'תשנ"ה (1994). חי כ-56 שנים. ציונו בבית החיים פוניבז' בבני ברק.

אביו: ר' מרדכי אלתר. **אמו:** מרת יוכבד (בת הגאון ר' אריה שפירא, אב"ד ביאליסטוק). **אשתו:** מרת מרים (בת המחנך ר' אברהם דוב כהן, מייסד ומנהל הסמינר לבנות בגייטסהד). **בניו:** ר' אריה (ראש קיבוץ בישיבת 'מאור התלמוד'), ר' רפאל יצחק (ר"מ בישיבת 'מאור התלמוד', ובעבר בישיבות 'באר יעקב' ו'רינה של תורה'), ר' יעקב, ר' יהושע נתן (ר"מ בישיבת 'אהלי חיים' בירושלים ובישיבת 'חכמת התורה' במודיעין עילית), ר' פינחס, ר' שמחה. **מרבותיו:** הגאונים סבו ר' אריה שפירא, דודו ר' משה שמואל שפירא, ר' שלמה וולבה, ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק.

בעת שרבינו היה עסוק בתורה הוא לא חש בדבר הסובב אותו. סיפר תלמידו הרה"ג רא"ז שליט"א, שעלה פעם לבית רבינו לקבל את ברכתו. אמרו לו בני הבית, שראש הישיבה עסוק עתה בהכנת השיעור. מאחר שהעניין לא סבל דיחוי, נתנו לו להיכנס לחדר. באותה השעה רבינו ישב עם בנו והיו עוסקים בתורה. התלמיד התבונן על הבן ועל הרב במשך שעה ארוכה. אך רבינו לא חש בביאת התלמיד, עד שהגיע הזמן ללכת למסור את השיעור, ורבינו עדיין לא שם לב, שהגיע הזמן. הבן תפס ביד רבינו, והם ירדו לרחוב ועדיין הצדיק שקוע בלימודו ואינו מבחין בתלמיד, עד שבנו תפס בידי רבינו ועוררו משקדנותו ואמר שתלמידו עומד לפניו. מיד אמר רבינו: "שלום עליכם" בשמחה והמשיך בלימודו.

פעם כשראה את בנו רוחץ כלים, עבר לידו וכבדרך אגב אמר לו: "כלים רוחצים עם הידיים לא עם הראש". כלומר שהראש יכול להיות פנוי לחשוב, על מה שצריך לחשוב בלימוד, בלי קשר לכלים.

כאשר היה נצרך לעבור טיפולי שיניים היה מבקש מהרופא, שלא ירדים אותו היות ובזמן זה יכול להיות מרוכז בסוגיה מבלי לחוש בכאבים. וכן בתקופת מחלתו עבר טיפולים כירורגיים כואבים ללא הרדמה עקב חולשתו הרבה (שכן היה חשש לחייו, אם ירדימו אותו ולא יקום), ולמרבה הפלא לאחר הטיפולים היה יוצא עליז ושמח ומתחיל לגולל מחידושיו, שהתחדשו לו זה עתה בטיפול...

כשהיה רבינו רתוק למיטתו בבית-הרפואה עקב המחלה הקשה שתקפה אותו, היה בחולשה גדולה, עד כדי כך שכל פסיעה הייתה מעבר לכוחותיו. והנה בדרך אגב התגלגלה לאוזנו השמועה, שמרן הגרא"מ שך זצ"ל עומד לבקרו. מיד ביקש שיקחו אותו תיכף ומיד למרן זצ"ל לביתו, משביקשו להניאו מכך עקב מצבו החלוש לא הועיל, והוא עמד על שלו בתוקף שיקחו אותו למרן, באומרו: "**לא יתכן דבר כזה שהרב שך יבוא לבקר אותי**", ובלית ברירה לקחוהו לבית מרן זצ"ל, ורבינו התאמץ ללכת עד מקומו של מרן, משראה אותו מרן שך קם מלא קומתו, ואמר לו: "יש לי שתי טענות עליכם: א. מדוע אתה לא נותן לי לקיים מצוות ביקור חולים, שאבוא אליך. ב. מדוע אינך שומר על הבריאות והטרחת עצמך לבוא במצב כזה אליי?". רבינו שמע את הטענות ולא הגיב. לאחר מכן שוחחו וקיבל את ברכתו, משיצא רבינו מבית מרן הביע את קורת רוחו על שבסופו של דבר התקיים רצונו "שהרב שך לא הגיע אלי אלא הספקתי להקדים אותו".

קשה היה לו לראות שבחורים מזלזלים בממונם או בכספי הישיבה. כשראה פריט לבוש או נעל מושלכים כאבן שאין לה הופכים בחצר הישיבה, נכנס עם הפריט לחדר האוכל. ברגע שנכנס רבינו, השתרר שקט ואז רבינו הכריז: "השבת אבידה. ולמעשה ביקש להחדיר את המסר, שממה נפשך- אם החפץ בשימוש, איך הוא נזרק? ואם כבר אינו בשימוש,, מדוע ללכלך את הישיבה ולא השליכו אותו לאשפה.

הערותיו לתלמידים היו בחוכמה מיוחדת. פעם יצא בחור מחדרו בשעה מאוחרת בבוקר ורבינו פגש אותו במסדרון, פנה אליו הצדיק כשהוא מבקש ממנו מחילה על שלא העיר אותו באותו היום לתפילה, ובכך הבין התלמיד את הרמז מבלי לפגוע בו ולביישו חלילה...

אירע פעם כשחדר זבוב טורדן לאוזנו ורבינו הצטרך לקבל טיפול רפואי כדי להוציא את הזבוב. כשהרופא הצליח להוציאו מאוזנו, הזבוב היה עדיין חי אך לא יכל לעוף. באותו הרגע בה המלווה של הרב וביקש להרוג את הזבוב, מיד עצר אותו רבינו ואמר לו: "זוהי נקמה", שאנחנו שסבלנו מאותו הזבוב נהרוג אותו.

(הסיפורים מעובדים מתוך 'שחרית- העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי')

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב אַהֲרֹן טְבֶרְסְקִי זצ"ל

האדמו"ר הרב אהרן טברסקי זצ"ל- נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) בצ'רנוביל. הבן הבכור של אביו. נקרא על שם סבו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין. גדל ולמד בבית סבו. עוד בצעירותו הצטיין בענוותנותו וביראת השמים שלו ונתמנה ע"י אביו לעורר את לבבות בני ישראל לתורה ועבודה, ועל כן נסע על פני עיירות לעוררם לקדושה וטהרה. על גדולתו התבטא אביו הקדוש: יש לי שבעה בנים כשבעה קני המנורה ו"אהרן" עומד ומטיב עליהם. ועוד כתב עליו במכתב: "בני הרב הגדול במנין אשר אין דורו דור יתום ולא דור אלמן, מזה בן מזה, חכם הכללי כבוד הישראלי מו"ה רבי אהרן". כיהן כאדמו"ר עוד בחיי אביו. את סמיכתו קיבל מר' ברוך ממזיבוז. לאחר הסתלקות אביו מילא את מקומו בצ'רנוביל והיה האדמו"ר השלישי מצ'רנוביל. שימש כנשיא קופת הצדקה רבי מאיר בעל הנס של כולל ווהלין ופעל רבות לחיזוק היישוב היהודי בארץ ישראל. רבים פנו אל הרב ונושעו: עקרות, בעיות בזיווגים, מחלות קשות ושאר מרעין בישין. מלומד בניסים. ענוותן. בעל רוח הקודש. פועל ישועות ובעל מופת. נפטר ב-ח' בכסליו ה'תרל"ב (1871). חי כ-84 שנים. ציונו בצ'רנוביל, בחלקת סבו בעל ה'מאור עיניים'.

סבו (מצד האב): האדמו"ר ר' מנחם נחום מטשרנוביל (ה'מאור עיניים'). סבו **(מצד האם):** האדמו"ר ר' אהרון הגדול מקרלין. **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי (המגיד מטשרנוביל). **אמו:** מרת חיה שרה (בת האדמו"ר ר' אהרן הגדול מקרלין). **נשותיו:** בת האדמו"ר ר' גדליה מליניץ (זיווג ראשון, בעל 'תשואות חן'), מרת סימה חושא (זיווג שני- בת האדמו"ר ר' צבי מקריסצ'וב. יש הסוברים בת ר' אהרן מטיטוב). **בניו:** האדמו"רים ר' ברוך אשר מטשרנוביל, ר' ישעיה משולם זושא מטשרנוביל, ר' מנחם נחום מטשרנוביל. **בנותיו:** מרת חיה שרה (נישאה בזיווג ראשון לר' ישראל ובזיווג שני לר' שלמה מלודמיר), מרת פייגא (נישאה לאדמו"ר רבי דוד משה פרידמן מצ'ורטקוב), מרת פערל (נישאה לרבי יצחק הלוי פיצ'ניק מברזנה). **אחיו:** האדמו"רים ר' אברהם מטריסק, ר' דוד מטולנא, ר' יוחנן מראחמסטריווקא, ר' יעקב ישראל מצ'רקס, ר' יצחק מסקווירא, ר' מנחם נחום ממקארוב ור' משה מקוריסטשוב. **אחיותיו:** מרת חנה חיה (נישאה לרבי דוד), מרת מלכה (נישאה לר' יחיאל מיכל מדרוהוביטש), מרת שיינדל (נישאה לרבי דוב בער מלויעב). **מרבותיו:** האדמו"רים ר' מרדכי מטשרנוביל (אביו), ר' מנחם נחום מטשרנוביל (סבו).

מסופר, כי הרה"ק אברהם יהושע העשיל זצ"ל ה'אוהב ישראל' מאפטא החשיב וכיבד מאד את בניו של ר' מרדכי מצ'רנוביל. פעם אחת היה ר' אהרן אצל הרבי מאפטא, וכיבדו הרה"ק מאד, ושאל אחד מבניו של ר' אברהם: "מדוע האבא מכבד כל-כך לבני הרה"ק מצ'רנוביל, וכי בניו שלו הם קטנים מהם עד שעליו לכבדם כל-כך?". ענה הרה"ק וסיפר: "בהיותי אחר חתונתי והצטרכתי להוריד נשמות לזה העולם, הלכתי בשמים לבחור בנשמות להוריד, וראיתי בשמים אילן עם נשמות, שהיו מאירות מאד, ממש שלא כדרך הטבע, ושאלתי: 'מהו אלו הנשמות?', ואמרו לי, שאלו הם **נשמות מאוד גבוהות**, ואם ברצונך ליקח מהם אתה מסתכן, כי אלו הנשמות, אם לא יצליחו כדבעי, יגרום הדבר לחורבן עולם! שכן הרבה פעמים, **הקליפה מנסה להאחז דווקא בנשמות הגבוהות, ויוצא מזה חורבן גדול**'. נתייראתי ולא לקחתי משם נשמות, לאחר זמן נזדמן לי עוד פעם לעבור דרך אותו מקום, **וראיתי, שמזה האילן נחסרו שמונה נשמות,** ושאלתי: 'למה נחסרו?', וענו לי שהרה"ק **ר' מרדכי מצ'רנוביל היה כאן, והוא לקח מכאן שמונה נשמות, וכולם הצליחו!** ואם כן, וכי לא אכבד לבניו?!".

מנהגו היה, שבכל לילה אחר תפילת ערבית קיבל אנשים עד חצות הלילה, ואחר חצות סגר את דלתו ולא נתנו לשום איש ליכנס אז. פעם-אחת היה מתנגד, שרצה לראות מה עושה הרבי אחר חצות, וכשהרבי נכנס לתפילת ערבית החביא את עצמו בחדר הרה"ק באיזה ארון כדי לראות מה הרבי עושה אחר חצות לילה, וכנשכנס הרה"ק אחר תפילת ערבית ראה, שהרבי מקבל אנשים, והם נותנים לו פתקים ופדיונות הרבה עד חצות לילה וכשהגיעה חצות, לא היה אף אחד בפנים, ורבינו סידר את הפתקים והפדיונות ושם אותם על מקומם.

פתאום שמע נקישות בחלון, ורבינו ניגש ופתח את החלון ושמע נשמה מדברת ובוכה לפני הרבי, היות שזמן רב שהיא מסתובבת מאילן לאילן והחיצונים מכים אותה מכות נמרצות, ומבקשת מהרבי, שיעזור לעשות לה טובה להצילה מבאר שחת, רבינו שאל את הנשמה, אם בחייה כאדם נתנה לו פעם כסף, ענתה הנשמה שלא נתנה לו אף פעם, "אם-כן", ענה הרבי, "איני יכול לעשות לך טובה", וצעקה הנשמה: "אוי, רבי רחמנות".

אמר רבינו: "היות ועל ידך קבור יהודי, שנתן לי הרבה מעות ותבקשי ממנו, אם הוא רוצה ליתן לך חלק ממה שנתן לי עבורך, אזי אני יכול לעשות לך טובה, **ואם הוא לא יאמין לך, אז בארון נמצא איש אחד ששומע כל זאת ותקח אותו לעדות**", והנשמה לקחה את המתנגד לבית-החיים ואחזו חיל ורעדה והעיד שם, כל מה ששמע מהרבי, והנשמה החזירה אותו לבית רבינו והמתנגד התעלף, וכשהתעורר, אמר לו רבינו: "**הראיתיך מה שאנו עושים אחר חצות לילה?!**".

מובא ב"ספרן של צדיקים", מפי החסיד ר' אלעזר דוב גימאן מקאז'ניץ זצ"ל מחסידיו של הרה"ק רבי אהרן מצ'רנוביל זצוק"ל, כי פעם אחת עמד הוא בקודש פנימה אצל מורו ורבו הרב הקדוש רבי אהרן זצוק"ל, ובאה איזה אשה מצ'רנוביל בבכייה גדולה, היות שהשיאה את בתה לאלמן אחד מק"ק טשארניגאוו **ובכל לילה באה הנפטרת אשת האלמן וחונקת את בתה**. השיב לה הרב הקדוש בלשון געורה, שתסיר את הדמיון הזה מליבה. אך האשה באחת שלא תזוז מכאן, עד שייתן תרופה לבתה. אזי ענה לה הרב הקדוש: "ומה אעשה כי מרחק רב יש מפה עד לטשארניגאוו". ענתה האשה ואמרה "רבי, יש לי אמונה ברורה, שהרבי יכול לפעול ממרחק כמו מקרוב".

הניח הרב הקדוש את אצבעו על חוטמו כדרכו, ואמר "אוי, אוי על ייסורי", ומיד ציווה לקרוא לאיש הממונה על בית-החיים דק"ק צ'רנוביל, ופקד עליו לפתוח את השער דבית החיים שם, ויאמר להמתים שם בהאי לישנא: "תדעו שאהרן בן חיה שרה ציווה עליכם שתתראו עם המתים דק"ק טשארניגאוו, **ותאמרו להם, שפלונית בת פלוני לא יהיה לה עסק עם האשה פלונית מפה, ובאם לאו גוזר אהרן בן חיה שרה, שישליכו אותה חוץ למחיצתה", ויותר האלמנה לא הטרידה את מנוחת בתה.**

קרדיט תמונה: מ.ר. ברמן, Wikimedia Commons (CC BY-SA 4.0)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הָרַב אַהֲרֹן טְבֶרְסְקִי זצ"ל

בעיר אחת היה דר יהודי, שהיה מחסידיו של הרה"ק רבי אהרן מצ'רנוביל זיע"א והיה לו בית מלאכת בורית והיה מחזיק למלאכתו נער גוי, פעם אחת כשבא בבוקר לבית המלאכה **ראה את הנער הגוי תלוי על תקרת הבית ללא רוח-חיים.** נבהל היהודי עד מאד וחשש, שמא יאשימו אותו מיתה. לפיכך, החליט לעשות מעשה ולהיפטר מהנער. הוא לקח את המת והפשיט את בגדיו ושרפם באש שתחת הדוד, ואת הנער זרק לתוך הדוד עם הבורית ואת עצמותיו, שנשארו, זרק לתוך הנהר וחזר לביתו, אך כאשר עברו כמה ימים ומשפחת הנער ראו, שאינו חוזר לביתו, מיד עשו רעש גדול, ואף שלא מצאו בבית היהודי רמז כל שהוא, עם כל זאת **עמדו בדעתם, שהיהודי הרגו וביקשו משר העיר לעוצרו.**

היהודי הצליח להתחמק מהם ונסע מיד אל הרה"ק רבי אהרן וסיפר לו את כל האמת מה שעשה ובכה לפניו, א"ל הצדיק: "**אל תדאג ואל תפחד, כי לא יאונה לך כל רע והנער יבוא**", ענה לו החסיד: "איך ייתכן כדבר הזה, והלא אני בעצמי שרפתיו!", אמר לו הרב: "הלא אמרתי לך, שהנער יבוא ולך לשלום", חזר החסיד לביתו ושר העיר תפסו ונתן אותו במשמר. לאחר שבועיים הוליכוהו לעיר הגדולה לבית המשפט, וגם קרובי הנער נלוו עמם **ובדרך ראו, שבאה לקראתם עגלה, והנער הנעדר יושב שם**.

שמחו קרובי הנער ולקחוהו עמם ושאלוהו, היכן היה? ואמר שהוא נסע לעיר אחרת לבקר את חברו, וכמובן, מיד פייסו את היהודי על שחשדו אותו בחינם ופטרוהו לשלום, והם חזרו עם הנער.

בעברם על הגשר שעל גבי הנהר **נהפכה העגלה, והנער נפל לתוך הנהר וטבע לעיני בני משפחתו**. אותו חסיד חזר שוב אל הרה"ק וסיפר לו הכול. אמר לו הצדיק: "אתה מתפלא עליי, על שפעלתי בתפלות להחזיר את הנער, שמת לפני שבועיים? אני אספר לך מעשה מזקיני בעל 'המאור עיניים' זיע"א, אשר החזיר לזה העולם גוי, אשר מת מלפני יותר מחמישים שנה...".

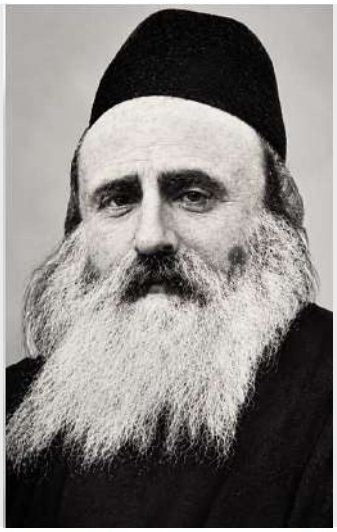
פעם אחת הגיעה לרבינו אשה זקנה, וביקשה ממנו, שיאמר עבורה קדיש לאחר אריכות ימים ושנים. שאל אותה רבינו: "באיזה זכות היא מבקשת זאת?", ואמרה כי היא הייתה המינקת שלו, ואביו ביקש ממנה, שתשגיח על בנה בעת שמניקתו, שיטול את ידיו לפני האכילה, וכן שהעיניים שלו יהיה סגורים, ואני קיימתי זאת ולא גידלה אותו בנקל!". וגם השאירה שלושה רובל למשקה לצורך תיקון. אמר לה רבינו: "אם כן מגיע לך", וכשנפטרה, אמר רבינו קדיש בפעם הראשונה בעבורה וחילק גם משקה בעבורה. ובאה אליו בחלום הלילה וביקשה ממנו, שיפסיק לומר קדיש, **כי על ידי הקדיש הראשון שלו הייתה לה עלייה גדולה למקום גבוה בגן עדן, שהיא מתביישת להיות שם**.

הובא בספר "**אוצר ישראל**" בשם הרה"צ ר' ישראל סופר זצ"ל: שמעתי מפי ר' משה זליג כהן זצ"ל: שאביו, ר' יעקב צבי התגורר בצ'רנוביל, ואביו שכר פונדק, והיה שם איזה גוי אחד שרצה ג"כ לשכור אותו פונדק. הגוי נכנס בכח הזרוע לאותו פונדק, ונאלצו המשפחה היהודית למצוא פינה בפונדק.

בבוקר הלך אביו יחד עם בנו הקטן משה זליג הנ"ל אל הרה"ק רבי אהרן מצ'רנוביל זיע"א, ועמדו ליד שולחנו ובכו מאוד באומרם: "**הגוי נכנס לפונדק ונישל אותנו**", ורבי אהרן בכה יחד עמהם, ואחר אמר: "אם כך- שהוא לא יחיה!", ובלילה השני באמצע הלילה הקיץ הגוי משנתו, **והתחיל לצעוק בקול רם באומרו, שזקן אחד עומד ונותן לו מכות, והראה סימני המכות על גופו**, ור' משה זליג הנ"ל ראה עצמו את הסימנים, והגוי צרח ואמר, שרוצה לברוח כי כמעט לא נשאר בו חיות מהמכות, וברח משם ולא חזר לשם לעולם.

קרדיט תמונה: מ.ר. ברמן, Wikimedia Commons (CC BY-SA 4.0)

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים – האדמו"ר הָרַב דָּוִד בּוּרנְשְׁטֵיין זצ"ל

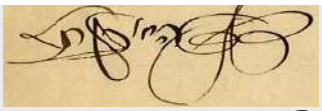
האדמו"ר הרב דוד בורנשטיין זצ"ל- נולד בראש חודש אלול ה'תרל"ו (1876) בנאשלסק כבן בכור. משחר ילדותו ניכרו בו כישרונות מופלאים. בעל תפיסה מהירה וזיכרון נפלא, ישרות לב ונפש עדינה. בצעירותו למד אצל סבו והיה קשור אליו באופן מיוחד. כשהגיע לגיל 11 סבו העיד עליו כי הוא בקי בכל חלקי ה'יד החזקה' לרמב"ם. כאשר הגיע לגיל מצוות הסבא התבטא ואמר: "**הוא כבר אדם שלם**". גם לאחר נישואיו בגיל 17 המשיך ללמוד ולגור בבית סבו. בשנת ה'תרס"ז (1907) התחיל לכהן כרב בעיירה וישוגרוד ופתח שם ישיבה. רבינו מעולם לא החניף לאיש ולכן סבל רבות מכמה גבירים. במלחמת העולם הראשונה עבר ללודז'. לאחר המלחמה שימש כרב בטומשוב. בשנת ה'תרפ"ו (1926) אביו נפטר והוא התחיל לשמש כאדמו"ר השלישי מסוכטשוב. את מרכז החסידות קבע בפאביאניץ הסמוכה ללודז' ובהמשך התיישב בלודז'.

הקים רשת ישיבות בשם 'בית אברהם' ע"ש סבו והוציא ירחון בשם זהה במטרה להפיץ את שיטת הלימוד של חסידות סוכטשוב. שימש כחבר באגודת הרבנים בפולין וכחבר מועצת גדולי התורה של 'אגודת ישראל'. בשנת ה'תרצ"ט (1939) פרצה מלחמת העולם השנייה ובתחילת שנת ה'ת"ש (1939) נכנסו הגרמנים ללודז'. כעבור זמן קצר הגיעו גם לבית רבינו, היכו אותו וגזזו את זקנו. כאשר הסכנה לחייו גברה, חסידיו הבריחו אותו לוורשה. בגטו ורשה היה ממנהיגי הציבור היהודי והמשיך להרביץ תורה ולעודד את הסובבים אותו גם בתנאים הקשים. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. אלפי חסידים הסתופפו בצילו. נפטר ביום ח' בכסלו ה'תש"ג (1942) בוורשה.

בשעת יציאת נשמתו צורת רבינו השתנתה מאוד. **הוא היה נראה כלהבת אש גדולה עד שלא ידעו מה מתרחש** (על פי עדות אנשים שנכחו בשעת מעשה). חי כ־66 שנים. ציונו בבית העלמין בוורשה, אך מכיוון שלא ניתן היה להקים מצבה בזמן המלחמה, מיקומו המדויק של קברו אינו ידוע. כמעט כל משפחתו נספתה הי"ד. אחיו מילא את מקומו באדמו"רות.

סבו (מצד האב): האדמו"ר רבי אברהם (בעל 'אבני נזר', מייסד חסידות סוכטשוב). **סבו (מצד האם):** ר' ליפמן ליטמנוביץ (חתן האדמו"ר רבי שלמה הכהן מראדומסק, בעל 'תפארת שלמה'). **אביו:** האדמו"ר רבי שמואל (בעל 'שם משמואל', האדמו"ר השני מסוכטשוב). **אמו:** מרת יוטא לאה. **אשתו:** מרת אסתר (בת ר' מרדכי 'מוטל' ויינגורט. נישאו בשנת ה'תרנ"ג [1893]). **אחיו:** האדמו"ר רבי חנוך העניך (ממלא מקום אחיו באדמו"רות סוכטשוב). **מרבותיו:** האדמו"רים ר' אברהם בורנשטיין (בעל 'אבני נזר'), ר' שמואל בורנשטיין (בעל 'שם משמואל'), ר' יצחק שלמה ליברמן מאוז'רקוב. **מתלמידיו:** הגאונים ר' אריה צבי פרומר הי"ד (הגאון מקוז'יגלוב), ר' אברהם וינברג הי"ד (בעל 'ראשית ביכורים'), ר' יהושע משה אהרנסון. **מספריו: •חסדי דוד**- חידושים ודרושים על התורה, המועדים ועניני עבודת ה', שנלקטו מתורתו ונדפסו לאחר פטירתו.

בראש השנה, לפני תקיעת שופר, כל הבחורים שהיו צריכים להתייצב לגיוס הפולני באותה שנה עברו בתוך בית המדרש לפני רבינו. רבינו הצדיק בירך את כולם. מעשה בבחור, אשר היה מודרני במקצת. הוא כשלעצמו לא היה חסיד סוכטשוב. אבל אביו היה מחסידיו המובהקים של רבינו. בראש השנה לפני תקיעת שופר, כנהוג, עבר גם הוא בין הבחורים וביקש להזכיר את עצמו כי הוא עומד לגיוס הצבא בשנה זו. רבינו לא הביט אליו כלל ולא השיב לו מאומה. הבחור יירא לנפשו ובעשרת ימי תשובה נכנס ביחידות אל הקודש פנימה עם אביו. שוב הזכיר את עצמו בעניין גיוס הצבא. רבינו הרים את עיניו והשיב: "הרי אתה עובד בבית חרושת, מוטב שתעבוד בצבא. מישהו הרי חייב ללכת אל הצבא כדי שהם לא יאמרו שהיהודים לא רוצים ללכת כלל לצבא".

האב והבן נותרו לעמוד נדהמים לפני רבינו. הם לא יכלו כלל להירגע מן התשובה. כעבור מספר דקות הבחור הזכיר שוב את עצמו לפני רבינו, אבל שוב הוא לא קיבל כל תשובה. האב פנה אל רבינו והתחיל לומר בפניו את כל מעלותיו של בנו, אלא שרבינו לא הניד עפעף. לבסוף האב הזכיר כי בנו מקיים ביותר מצוות כיבוד אב ואם ונזהר בה מאוד. "את כל כספו", האב סיפר לרבינו, "הוא נותן להורים. עבורו הוא משאיר רק את הכסף שזקוק לשלם לנסיעה בסך של 20 אגורות בלבד". רבינו אז התבטא בלשונו: "כזה כיבוד אב, הוא כמו לימוד תורה והוא צריך להשתחרר מן הצבא". כאשר הבחור הגיע אל המגייסים, הוא הועמד אחרון בתור. עד שהגיעו אליו היה להם די והותר מגויסים. הוא השתחרר מהצבא ולא גוייס כלל כברכתו של רבינו.

מעשה בבחור שעבר לפני רבינו בר"ה לפני תקיעת שופר וסיפר כי הוא קיבל זימון להתגייס לצבא. כאשר רבינו ראה אותו הוא הפטיר לעומתו: "הרי אתה יהודי!". כאשר הבחור התייצב בתור להתגייס לצבא הפולני, אחד מהרופאים אשר היה צריך לבדוק את המתגייסים נכנס לחדר. הרופא ראה את הבחור הזה וצעק: "**יהודי מזוהם! כאלו אנשים אני לא בודק. אני לא צריך אותם פה. תסתלק מיד מכאן!**". הבחור עשה כדברי הרופא ולא גויס כלל לצבא.

אחד מחסידיו סיפר: בשבועות הראשונים לפרוץ המלחמה חשבתי אני ואחי לנסוע לרוסיה, שכן ידענו כי יד הצורר לא תגיע עד לשם. אחי נסע מפולין ללא נטילת רשות וללא ברכת פרידה מרבינו. אני החלטתי לבקש רשות נסיעה מרבינו. נכנסתי ואמרתי כי אחי נסע כבר וכי גם אני חושב לעשות כמוהו ולנסוע. רבינו השיב לי: "עכשיו אני לא יכול לענות לך תשובה, תבוא מחר". למרות הסכנה שהיתה ללכת ברחוב וביחוד לאדם בעל חתימת זקן חזרתי למחרת ונכנסתי לרבינו. כשנכנסתי רבינו פנה אלי ואמר לי: "חשבתי היטב על ענייניך, לא תצטרך לנסוע כלל. אתה תחיה את המלחמה ותישאר גם לאחר המלחמה אותו יהודי כשר"... ואכן, כפי שאמר רבינו כך היה.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַצַּדִּיק הָרַב אֲשֶׁר לֶעְמִיל לָעְווי זצ"ל

הצדיק הרב אשר לעמיל לעווי זצ"ל- נולד בשנת ה'תקנ"ח (1798) בפולין. בצעירותו למד אצל גדולי התורה והתבלט בלימודו. כיהן כרב וכאב"ד העיר גאלין. כל ימי שבתו בגאלין לא היה איש מישראל שהלך להתדיין בערכאות, ואפילו נכרים שהיה להם דין בינם לבין עצמם באו להתדיין אצלו, כי ידעו שרבינו פוסק דין אמת. כמיהתו לעלות לארץ ישראל הייתה מופלאה. לפי המסורת, רבינו ושני אחיו הצעירים חלמו שאיש זקן עוטה אור אומר לכל אחד מהם: "עד מתי תישאר בארץ העמים, קום עלה לירושלים וה' אתך בכל אשר תלך".

בשנת ה'תר"ה (1845) עלו שלושת האחים לארץ ישראל ולאחר מסע ממושך הגיעו לירושלים. הם שכרו מישמעאלי חדר שעמד ליפול והעפר היה נופל מהתקרה לתוך האוכל. למרות זאת לא התרעמו ואמרו: ברוך שזכינו לעפר ארץ ישראל. רבינו השאיר בגאלין את בנו למלא את מקומו ברבנות העיר. בירושלים התמנה לדיין בבית דין צדק של האשכנזים הפרושים והיה ממייסדי כולל ורשה ועמד בראשו עד פטירתו. גם בירושלים באו ישמעאלים להתדיין אצלו. רבינו היה שומע את הטענות ביום שני ופוסק רק ביום חמישי, לאחר שהיה הולך למקום המעשה ללבן את הדברים, והכל כדי להוציא דין אמת לאמיתו.

רבי זלמן בהר"ן סיפר כי בבוא רבינו לירושלים הקריאו לו בחלום את הפסוק: "עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב". מאז היה הולך לישון כשעתיים לפני חצות, ומחצות היה לומד עד אור הבוקר. כל ימי שבתו בירושלים לחם באנשי המיסיון שניסו לנצל את עוניים של תושבי העיר כדי להעבירם על דתם. רבינו עמד בפרץ כנגדם בכל כוחו ומרצו. לפי המסורת, בשל מאבקו החליטו אנשי המיסיון לשים קץ לחייו. באחד הלילות משומד התגנב לביתו והכניס רעל לתוך סמי הרפואה שהיה רגיל לשתות. קודם הסתלקותו ציווה שבעת עצירת גשמים יבואו להשתטח על קברו. מספר שכאשר הייתה עצירת גשמים עלו לקברו ר' ישראל חיים בן הגר"ז בהר"ן ור' מאיר זלמן לעווין, ותיכף ירדו גשמים. נפטר ביום ח' בכסלו ה'תרי"א (1850). חי כ-52 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים. מקום קברו נחשב מסוגל להיפקד בדבר ישועה ורחמים וגם לזיווגים. על פי המסורת, רבים העולים על קברו ביום ההילולא זוכים באותה השנה להתארס ולהתחתן.

סבו (מצד האב): ר' שלמה זלמן (ציווה שלא יספידו אותו אלא יאמרו: "מיום שבאתי לכלל שכל אנושי לא הלכתי ארבע אמות בלא תורה, ולא הסתכלתי בפני אשה חוץ מאמי ואשתי, ויצאה נשמתי בטהרה"). **אביו:** הגאון ר' אברהם ב"ר שלמה זלמן מפוזנא (אב"ד סלעשין). **אמו:** מרת אסתר ינקלביץ (איציק). **אשתו:** מרת אסתר (בת הגאון ר' אברהם מרגליות, מגיד מישרים בפרוישטט, מחבר הספר 'ברית אברהם' על תהילים). **בניו:** ר' שלמה זלמן (ממלא מקום אביו ברבנות גאלין, מחבר הספר 'תורת שלמה'), ר' אברהם (עלה עם אביו לירושלים בילדותו). **בנותיו:** מרת גיטע (נישאה לר' שמואל פסטנברג, אב"ד גאלין), מרת רייזל (נישאה לר' שלמה זלמן בהר"ן). **אחיו:** הגאונים ר' שלמה זלמן (אב"ד זלוטשוב), ר' נחום (אב"ד שאדיק, בעל 'אבני קודש'), ר' יעקב יהודה לייב (אב"ד שלעשין ולימים ראב"ד ירושלים, בעל 'בית לאבות'), ר' ישראל (נפטר בדמי ימיו). **מרבותיו:** הגאונים ר' שלמה זלמן ליפשיץ (בעל 'חמדת שלמה'), ר' יעקב לורברבוים מליסא (בעל 'נתיבות המשפט'), ר' עקיבא איגר.

כלתו של רבי זלמן בהר"ן מרת גיטל מנע ה' ממנה פרי בטן עשר שנים לאחר חתונתם, ובא השקדן ר' איטשיק זצ"ל בחלום לאמו מרת הינדאי, ואמר לה: "גיטל לא הולכת לקבר זקנה - ה"ה אבי אביה רבי אשר לעמיל להביע את צערה". כששמעה זאת הלכה לקברו ומיד נפקדה. עד היום ידוע קברו כמקום המסוגל להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

רבי דוד פרידמן סיפר: ר' בן ציון לעווי זצ"ל, לא היה לו ילדים כמה שנים לאחר חתונתו. כשהגיע לבקש ברכה מזקנו הגאון ר' זלמן בהר"ן, אמר לו הגר"ז: "אצל סבא שלך היית? תלך לקבר של רבי אשר לעמיל לעווי ותתפלל", וכך עשה ונושע לאחר זמן קצר.

רבי אהרן ראז הביא בספר 'תפארת אבות' שחמיו רבי מרדכי יצחק ויספיש שלח בשנת ה'תשמ"ז ביום היארצייט עשרה בחורים להתפלל על קברו של ר' אשר לעמיל וכולם התארסו באותו שנה, וכך בשנה שלאחר מכן ה'תשמ"ח ובשנת ה'תשמ"ט כל המתפללים התארסו באותה שנה, וכן מספר שם בסוף הספר על בחורים שעלו בשנת ה'תשס"ה לקברו ונושעו. (הסיפורים מעובדים מתוך 'אורח דוד')

כל השנים איוותה נפשו לעלות לאה"ק ולא עלתה בידו. בשנת ה'תר"ג חלם והנה איש זקן עוטה אור אומר לו: "עד מתי תישאר בארץ העמים, קום עלה לירושלים וה' אתך בכל אשר תלך". למחרת מכר את חפציו וארז את מטלטליו. לאחר מכן קרא לבני עירו ואמר כי החליט לעלות לארץ הקודש ודרש על גודל מעלת הארץ ועל החיוב לעלות ולחון את עפרה, עוד לפני שהספיקו אנשי העיר להיפרד מרבם, והנה אחיו ר' נחום בא. ר' נחום אמר לאחיו כי הוא עולה לארץ ובא להיפרד ממנו.

הוא סיפר שגם הוא ראה בחלום כפי שרבינו ראה. שניהם שמחו על דבר החלום שפקד את שניהם, ואמרו זה לזה: "בדרכנו לארץ הקודש הבה נעבור דרך סעלעשין כדי להיפרד מאחינו ר' יעקב יהודה לייב". עוד הם מדברים והנה עגלה באה והנה אחיהם שם. גם הוא ראה בחלום שעליו לעלות לארץ הקדש ובא להיפרד מאחיו. "אין זאת כי אם אצבע אלוקים", אמרו איש לאחיו, "ועצת ה' היא תקום".

בסוף חודש ניסן ה'תר"ג שלושת האחים יצאו מפולין לארץ הקדש. בתחילת חודש תמוז ה'תרי"ד לאחר 14 חודשים של טלטולי הדרך הגיעו. כשהגיעו לירושלם שכרו מישמעאלי אחד חדר עומד ליפול והיה עפר נופל מתקרת הבית לתוך האוכל ולא התרעמו ח"ו ואמרו ברוך שזכינו לעפר ארץ ישראל.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים – הָאֲדְמוֹ"ר הָרַב דּוֹבֶּער שְׁנֵיאוֹרִי זצ"ל

האדמו"ר הרב דובער שניאורי זצ"ל- נולד ביום ט' בכסלו ה'תקל"ד (1773) בליאזנא. נקרא ע"ש המגיד ר' דב בער ממזריטש בעקבות ברכתו לאביו שייוולד לו בן זכר. כבר בצעירותו התבלט בכישרונותיו ובהיותו כבן 16 החל להדריך אברכים בלימוד החסידות. המשיך וביסס את תורת חסידות חב"ד שאותה ייסד אביו. ייחודו היה בהרחבה ובהעמקה של תורת החסידות כשהוא מתבסס על מאמרי החסידות של אביו. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תקע"ג (1812) מונה לאדמו"ר השני בשושלת חסידות חב"ד. קבע את מושבו בליובאוויטש שהייתה למרכז חסידות חב"ד במשך למעלה ממאה שנים. הקים ועד מיוחד לסיוע בשיקום היישובים היהודיים בבלארוס לאחר מלחמת נפוליאון. השתדל ופעל להקצאת אדמות במחוז חרסון וייסד שם מושבות יהודיות. ייסד יישוב של חסידי חב"ד בחברון, שבו התיישבה לימים גם בתו. בשנת ה'תקפ"ז (1826) נאסר בעקבות מלשינות, וביום י' בכסלו של אותה שנה השתחרר ממאסרו, ויום זה נקבע בחסידות חב"ד כ'חג הגאולה'. נפטר ביום ט' בכסלו ה'תקפ"ח (1827) ביום הולדתו ה־54. חי 54 שנים בדיוק. ציונו בעיר נעז'ין שבאוקראינה.

סבו (מצד האב): ר' ברוך. **סבו (מצד האם):** ר' יהודה לייב סגל מוויטבסק. **אביו:** האדמו"ר ר' שניאור זלמן מלאדי (בעל 'התניא', מייסד חסידות חב"ד). **אמו:** מרת סטערנא. **אשתו:** מרת שיינא (בת ר' יעקב מאורשא. נישאו בשנת ה'תקמ"ח [1788]). **בניו:** ר' מנחם נחום (מנעז'ין), ר' ברוך. **בנותיו:** מרת שרה (נפטרה בנעוריה), מרת ביילא (נישאה לר' יקותיאל זלמן, נכד ר' לוי יצחק מברדיטשוב), מרת חיה מושקא (נישאה לאדמו"ר ר' מנחם מענדל שניאורסון, בעל 'צמח צדק'), מרת דבורה לאה (נישאה לאדמו"ר ר' יעקב ישראל טברסקי מצ'רקס), מרת ברכה (נישאה לר' יונה הכהן מז'יטומיר), מרת מנוחה רחל (נישאה לר' יעקב כולי סלונים, התיישבה בחברון ונודעה בצדקותה). **אחיו:** ר' חיים אברהם, ר' משה. אחיותיו: מרת דבורה לאה (נישאה לר' שלום שכנא), מרת פריידא (נישאה לר' אליהו), מרת רחל (נישאה לר' אברהם שיינעס משקלוב). **מספריו: •אמרי בינה**- על קריאת שמע, ציצית, תפילין ואחדות ה' **•שער היחוד**- על אחדות ה' וסדר השתלשלות העולמות **•שער האמונה**- אמונה ופסח **•תורת חיים**- על התורה **•עטרת ראש**- דרושים לימים הנוראים **•עיון תפילה •שערי אורה**- דרושים לחנוכה ופורים **•שערי תשובה**- על תשובה ותפילה **•דרך חיים**- הדרכה בעבודת התשובה **•קונטרס ההתפעלות**- אופני ההתפעלות במוח, בלב ובמחשבה **•פירוש המילות**- על התפילה **•ביאורי הזוהר •מאמרי אדמו"ר האמצעי**- מאמרי חסידות על התורה והמועדים **•פוקח עיוורים**- הדרכה מעשית לבעלי תשובה **•נר מצוה ותורה אור**- כולל את 'שער היחוד' ו'שער האמונה' **•בד קודש**- איגרת בענייני עבודת ה' **•פסקי דינים •אגרות קודש**- איגרותיו.

רבינו נסע פעם לעיר אחת, בלוויית ר' יעקב מקיידן, מחשובי חסידיו. כשהגיע לשם, התקבץ למקום קהל רב שביקש לשמוע מדברי תורתו ולהתברך מפיו. בתחילה השמיע הרבי לפני הנאספים הרבים מאמר חסידות עמוק, שהלהיב את הלבבות, ולאחר מכן קיבל כל אחד ואחד מהבאים ל'יחידות'. את מאמר החסידות סיים לומר בשעת צהריים. ר' יעקב, שמהבוקר לא טעם דבר, פנה אז לסעוד את ארוחת הצהריים. ואילו הרבי החל אז לקבל אנשים בחדרו. קבלת הקהל הסתיימה בשעת ערב, ואז קם הרבי לתפילת ערבית. **במשך כל השעות הללו לא נתפנה הרבי אפילו לאכול דבר-מה.** לרבי היה שמש, יהודי פשוט שלא נודע כחכם גדול. מיד לאחר שהרבי החל בתפילתו, פנה השמש לחסידים והציע להם: **"אם אתם רוצים לחזות בפניו של הרבי, זו שעת הכושר"**. החסידים הסקרנים התקרבו בצעדים הססניים אל מפתן חדרו של הרבי וחששו להציץ פנימה. "היו רגועים", אמר השמש, "אני בטוח שהרבי אפילו לא יבחין בכם". הוא פתח את הדלת והחסידים **ראו את הרבי עומד באמצע החדר ללא ניע, ושתי עיניו פקוחות, בוערות כלפידי אש**. החסידים נרתעו לאחוריהם בבהלה, אולם השמש הצטחק: "הרבי איננו רואה ואיננו שומע כעת דבר. הוא נמצא בעולמות עליונים".

"מניין לך?", לחש ר' יעקב לשמש. השמש ענה: "ידיעתי אינה נובעת מהבנה, אלא מניסיון. פעמים רבות אני נכנס לחדר הרבי, כדי לשאול או למסור לו ידיעה כלשהי. **בכל פעם שהוא עומד כפי שהוא עומד עכשיו, אין הוא משיב לי**. יתרה מזו, מהשאלות שהוא שואל אותי מאוחר יותר, אני מסיק, כי לא ראה אותי כלל בהיכנסי לחדרו באותה שעה". המחזה המיוחד הזה נמשך כמה שעות רצופות. כל אותו זמן ניצב הרבי באותו מקום ובאותה תנוחה, ללא תנועה. בשלב מסוים סגר השמש את הדלת בעד החסידים וכל אחד מהם פנה לענייניו. למחרת בבוקר נשמעה המולה רבה מכיוון המטבח, בבית שבו התארח הרבי. עד מהרה התבררה סיבת ההמולה, וזו אכן הייתה שערורייה של ממש. בפתח המטבח עמד השמש, תוהה. **במטבח הסתובבה בעלת-הבית, בוכה ומיללת וסופקת כפיה בצער. "אוי לי ואבוי לי!", יילללה, מתקשה להשתלט על בכייה.** ניסיונותיו של השמש להציל מפיה מדוע הזעיקה אותו למטבח ומה פשר הבכי והיללות, עלו בתוהו. רק לאחר שעה ארוכה הצליח השמש לחבר משפט למשפט ולהבין את שאירע.

התברר, כי באותו בוקר שבו הגיע הרבי לעיר, הגיע למקום גם גוי נכבד, בעליה של האחוזה המקומית. בעלת-הבית, שנודעה בטיב תבשיליה, נתבקשה להכין לכבודו ארוחה, לפי הזמנה מיוחדת שקיבלה. ארוחתו של בעל-האחוזה כללה מרכיבי מזון שאינם כשרים, ובושלה בכלים מיוחדים. אולם מסיבה כלשהי לא הועברה הארוחה במועדה אל מקום משכנו של בעל-האחוזה. לאחר זמן, כשבישלה בעלת-הבית בעבור הרבי, **התחלפו המנות זו בזו. ארוחתו של הרבי נשלחה אל בעל-האחוזה ואילו הארוחה הבלתי-כשרה הוגשה אל שולחנו של הצדיק**. "פושעת אני! פושעת!", זעקה האישה במר-ליבה, **"הצדיק זיכני בכבוד רב בבואו להתארח בביתנו, ואני הכשלתיו בארוחה לא-כשרה!"**. כעת הגיע תורו של השמש להרעים בקולו על המבשלת: "איזה חוסר אחריות! איזו רשלנות! הייתכן לזלזל בדבר כזה?!". אולם על-אף געורותיו וצעקותיו, נראה היה כי השמש איננו נרעש יתר על המידה. הדבר התמיה את האישה, שציפתה ל"מנה' חריפה בהרבה. "כעת בואי עמי", הורה השמש לאישה. **הוא ניגש עימה אל פח האשפה והראה לה את כל המנה, מונחת בפח.**

התברר כי אמש, בשעת ערב מאוחרת, בתום יומו הארוך, ולאחר שסיים להתפלל ערבית, הציע השמש לרבי לאכול במזון שהוכן בעבורו. בהתחלה נראה מתכוון לעשות כן. **הוא נטל את ידיו לסעודה. אלא שאז, כשהתקרב לשולחן והביט באוכל, חזר לפתע מכוונתו, ללא כל סיבה נראית לעין**. הרבי הרהר קלות וכעבור רגע **סימן לשמש להשליך את כל האוכל לפח. הוא אף הזהירו לבל יטעם מהמזון**. "זו הייתה הפעם הראשונה שבה נתקלתי בהנהגה משונה שכזו", סיים השמש את סיפורו, "והדבר הפליא אותי מאוד. כעת הכול מובן לי". ואז שב לנזוף במבשלת, שרגשות ייסורי-ליבה נמהלו בתחושת רווחה: **"ובכן, בגללך התענה אתמול הרבי יום שלם ולא אכל דבר!"**.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַגָּאוֹן הָרַב מֹשֶׁה מָרְדְּכַי אֶפְּשְׁטֵין זצ"ל

הגאון הרב משה מרדכי אפשטיין זצ"ל- נולד ב-כ' באדר ה'תרכ"ו (1866) בבאקשט שבמחוז וילנה. בצעירותו למד בישיבת וולוז'ין ונחשב לעילוי ונודע בכינוי 'העילוי מבאקשט'. מגדולי ישראל בתקופתו. התבקש על ידי ר' נתן צבי פינקל, ה'סבא מסלבודקה', לעמוד בראש ישיבת 'כנסת ישראל' בסלבודקה, יחד עם גיסו הרב איסר זלמן מלצר. מאוחר יותר עבר הרב מלצר לעמוד בראש ישיבת סלוצק. עקב גזירת גיוס לתלמידי הישיבה בסלבודקה, הוחלט בשנת ה'תרפ"ד (1924) להעלות חלק מתלמידי הישיבה לארץ ולהקים את הישיבה בחברון. בשנת ה'תרפ"ה (1925) עלה רבינו לחברון ועמד בראש הישיבה. כבר בתקופה שלמד בוולוז'ין היה מראשי אגודת הסתרים 'נס ציונה'. מטרת חברי האגודה, שהיו בחורי ישיבה, הייתה לפעול למען יישוב הארץ. מזכיר האגודה היה ר' פסח פרידלנד וגם גיסו ר' איסר זלמן מלצר ור' אברהם דב כהנא שפירא, בעל 'דבר אברהם', היו מחבריה. רבינו היה שותף ברכישת אדמות חדרה ובהקמת המושבה. בשנת ה'תרפ"ג (1923) השתתף בכנסייה הגדולה הראשונה של 'אגודת ישראל' בווינה ונבחר לחבר מועצת גדולי התורה. בפרעות ה'תרפ"ט (1929) נרצחו 24 מתלמידי הישיבה, ביניהם אחייניו אך רבינו ובני ביתו ניצלו. הטבח בחברון השפיע עליו קשות. הישיבה הוקמה מחדש בירושלים והנהגתה עברה בהדרגה לחתנו ר' יחזקאל סרנא. נפטר ב-י' בכסלו ה'תרצ"ד (1933) בירושלים. ציונו בהר הזיתים. חי כ־67 שנים.

אביו: הגאון ר' צבי חיים (נודע בישיבת וולוז'ין בכינוי 'העילוי השחור' ושימש כרבה של באקשט). **אמו:** מרת ביילא חנה. **אשתו:** מרת חיה מנוחה (בת ר' שרגא פייבל פרנק, הגביר מאלקסוט. נישאו בשנת ה'תרמ"ט [1889]). **בנו:** הגאון ר' חיים שרגא פייבל (ממנהלי ישיבת חברון). **בנותיו:** מרת שרה זלאטה (נישאה לגאון ר' משה פינקל, ר"מ בישיבות 'סלבודקה' ו'חברון'), מרת פעשא מרים (נישאה לגאון ר' יחזקאל סרנא, ראש ישיבת 'חברון'), מרת לאה (נישאה לגאון ר' יוסף זוסמנוביץ, רבה של וילקומיר), מרת צילה (נישאה לגאון ר' אהרן כהן, מראשי ישיבת 'חברון'), מרת רחל (נישאה לגאון ר' משה חברוני, ראש ישיבת 'חברון'). **אחיו:** הגאון ר' אליהו דוד (חתנו של ר' מרדכי מאושמינא). **אחותו:** מרת קריינה (נישאה לר' נפתלי מנחם הוטנר). **רבותיו:** הגאונים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב מוולוז'ין), ר' נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלבודקה'), ר' חיים סולובייצ'יק. **מספריו: •לבוש מרדכי-** חידושים על מסכתות התלמוד, ארבעת חלקי 'שולחן ערוך', התורה והמועדים.

המעשה התחיל בשנת תרפ"ד. ישיבת סלבודקה שכנה בליטא שבמזרח אירופה. **השלטונות הגויים גזרו גזרת גיוס על תלמידיה ועל הישיבה ריחפה סכנת סגירה.** החליטו רבני הישיבה להעביר, בשלב ראשון, חלק מתלמידי הישיבה לארץ ישראל, לעיר חברון. **אך מבצע שכזה צורך כסף רב.** הוצאות הדרך למאה וחמישים בחורים- מלבד רבני הישיבה ומשפחותיהם, היו רבות: קניית בניין מתאים בארץ, ציוד, כלכלה ועוד הוצאות רבות ושונות. נסע ראש הישיבה, הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין לארה"ב, להתרים עבור מטרה נעלה זו. בדרכו, פגש ביהודי יקר בשם מר שיף, מיליונר אשר לב יהודי חם ואוהב מפעם בקרבו. שמע הגביר את דברי ראש הישיבה על הגביר את דברי ראש הישיבה על סכנת הגיוס וסגירת הישיבה, האזין לפתרון שמצאו הרבנים והבין את הבעיה, שעומדת בדרכם. ואז, לאחר רגע של שתיקה, הביט על ר' משה ושאל: "**$25,000 יספיקו כדי להציל את הבחורים ואת הישיבה?**". ראש הישיבה לא האמין למשמע אוזניו. גם לגביר גדול ובעל נכסים כמותו, סכום שכזה באותם הימים היה עצום. "כן, ודאי שסכום גדול שכזה יספיק לכל צרכינו", ענה הרב. ואכן, הודות לנדיבות ליבו של מר שיף הישיבה הועברה לארץ וניצלה מסכנת סגירה. מצבה של ישיבת סלבודקה, שהשתכנה בחברון היה קשה ביותר. **היה זה אחר הטבח הנורא, מאורעות תרפ"ט. שבו נרצחו מתלמידי הישיבה הי"ד. בעקבות זאת נאלצה הישיבה להעביר את משכנה לירושלים, וכסף כדי להאכיל את תלמידי הישיבה לא היה בנמצא. כל תלמידי הישיבה רעבו ללחם!**

קם הגאון ר' יחזקאל סרנא ויצא למסע התרמה בארה"ב, כדי לאסוף כסף לאחזקת הישיבה. באותם ימים הנסיעה התאפשרה רק ע"י הפלגה באוניה, וארכה שבועות רבים. כשהגיע הרב לארה"ב, ערכו תומכי הישיבה ומוקיריה כינוס גדול ורב משתתפים, כדי לעזור בגיוס הכספים. בכינוס דיבר מר שיף, ובתוך דבריו אמר: "**אחיי ורעיי, איני מאחל לאף אחד מכם להפסיד את רכושו כמוני.** רכוש אדיר, שהשקעתי בו את כל חיי ירד לטמיון ברגע אחד של מפולת. הייתי מיליונר גדול, היו לי נכסים וכסף רב והכל אבד. חוץ מהשקעה אחת, שאותה לא יוכלו לקחת ממני לעולמים. ההשקעה הכי מוצלחת שהשקעתי כל חיי, **הרי היא אותם עשרים וחמישה אלף דולרים, שנתתי לישיבה כדי שתוכל לעבור לארץ ישראל. רבותי, צריך לדעת היכן להשקיע!**".

הגאון ר' יחזקאל ישב והקשיב לנאום, ותדהמה איזה בו. אומנם בארץ ישראל שמעו על המשבר שפרץ באמריקה. אבל לישיבה לא שמעו כי מר שיף ירד מנכסיו. כאב לבו של הרב על מצבו של העשיר לשעבר, אולם העריך את האיש מאוד. גם העושר שהיה לו בחייו לא העבירו אותו על דעתו, ותמיד ידע מה עיקר ומה טפל בחיים. מיד לאחר הכינוס שלח ר' יחזקאל מברק לראש הישיבה, ר' מרדכי אפשטיין והודיע לו על מצבו העגום של מר שיף. לאחר ימים מספר הגיע מכתב תשובה מא"י, וכך היה כתוב בו: "**עקב מצבו של מר שיף, הריני מבקש מכבודו להעניק לו 'הלוואה' של חמשת אלפים דולר מכספי הישיבה כעזרה ראשונה, למען יוכל להתחיל להתבסס מחדש בעסקיו!**".

חמשת אלפים דולר היו באותם ימים סכום עתק, שבאמצעותו יכולה הייתה הישיבה להתקיים זמן רב. בכל זאת, הכרת הטוב שחייבת הישיבה היא עצומה. ור' יחזקאל סרנא שמח, שיוכל להשיב למר שיף, מעט ממעשיו הטובים. מיד פנה ר' יחזקאל לדירת המחסן של מר שיף, כשבידו המכתב ובכיסו צרור הכסף. כשהגיע לדירתו העלובה של מר שיף חשכו עיניו. **האומנם המיליונר הזה, אשר כל טוב העולם היה שייך לו גר בתנאים מחפירים כל כך?**

גם בדירת המרתף התקבל הרב ע"י מר שיף בכבוד מלכים. הם ישבו ליד השולחן, כשרעייתו מכבדת אותם בכוסות תה. "במה אוכל לעזור לכבודו?", שאל מר שיף. "**אני מבין שמצבה של הישיבה קשה, אשתדל לעזור ולפנות לנדיבים ככל שאוכל**". "לא", ענה ר' יחזקאל, "הפעם באתי בעניין אחר, בהוראת ראש הישיבה". הוא הוציא מכיסו את המכתב שקיבל והראהו למר שיף. כשקרא הלה את הכתוב, פרץ בבכי מר. "**מה רוצים ממני? מה שנשאר לי מכל רכושי העצום הוא רק אותו סכום של עשרים וחמישה אלף דולר, שנתתי לישיבה. וגם את זה אתם רוצים לקחת ממני?!**". **זכה מר שיף לעמוד בניסיון העושר וניסיון העוני ולהיות קשור לתורה, לעץ החיים, לנצח.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַגָּאוֹן הָרַב אִיסֵר זַלְמָן מֶלְצֵר זצ"ל

הגאון הרב איסר זלמן מלצר זצ"ל- נולד ביום ה' באדר א' ה'תר"ל (1870) במיר (כיום בלארוס). בגיל עשר התחיל ללמוד אצל רב העיר במיר ובהמשך למד בישיבת מיר. כשהיה בן 14 התחיל ללמוד בישיבת וולוז'ין, שם למד במשך כשבע שנים, למעט תקופה שבה למד בישיבת ראדין. בתקופת לימודיו היה חבר באגודת הסתרים 'נס ציונה', שפעלה למען יישוב הארץ ואף רכש עם גיסו אדמות בחדרה. לאחר נישואיו הושפע מתנועת המוסר. בגיל 24 התמנה לראש ישיבת 'כנסת ישראל' בסלובודקה. לאחר מכן התמנה לרבה של סלוצק ועמד בראש הישיבה בעיר. בתקופה זו יזם את הוצאת כתב העת התורני 'יגדיל תורה' ושימש כעורכו. לאחר עליית המשטר הסובייטי נרדף ונאסר מספר פעמים בשל פעילותו התורנית. בשנת ה'תרפ"ג (1923) נמלט על נפשו לקלצק שבפולין, שם שימש כראש ישיבת סלוצק הגולה 'עץ חיים', יחד עם חתנו ר' אהרן קוטלר. בשנת ה'תרפ"ה (1925) עלה לארץ ישראל והתמנה לראש ישיבת 'עץ חיים' בירושלים, תפקיד שבו שימש עד לפטירתו. עסק בתלמוד, מדרשים, מוסר והלכה. היה ממייסדי 'ועד הישיבות' בווילנה, ואף עמד בראשו. היה ממנהיגי 'אגודת ישראל' ובשנותיו האחרונות כיהן כנשיא מועצת גדולי התורה. נפטר ביום י' בכסלו ה'תשי"ד (1953). חי כ־83 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' ברוך פרץ. **אשתו:** מרת בילא הינדא (בת ר' שרגא פייבל פרנק מאלקסוט. נישאו בשנת ה'תרנ"ב [1892]). **בניו:** הגאונים ר' צבי יהודה (רבה של רחובות ומייסד 'ישיבת הדרום'), ר' פייבל (פרשן מקרא וממחברי הפירוש 'דעת מקרא'). **בתו:** מרת חנה פערל (נישאה לגאון ר' אהרן קוטלר, ראש ישיבת קלצק ומייסד ישיבת לייקווד בארה"ב). **רבותיו:** הגאונים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב מוולוז'ין), ר' נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלובודקה'), ר' חיים סולובייצ'יק, ר' יום טוב ליפמן בסליאנסקי (בעל 'מלבושי יום טוב'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' צבי יהודה (בנו, רבה של רחובות ומייסד 'ישיבת הדרום'), ר' פייבל (בנו, ממחברי הפירוש 'דעת מקרא'), ר' אלעזר מנחם מן שך (ראש ישיבת פוניבז' וממנהיגי הציבור הליטאי בארץ), ר' שלמה זלמן אוירבך (ראש ישיבת 'קול תורה'), ר' חיים יעקב גולדוויכט, ר' יוסף אליהו הנקין (ממנהיגי יהדות ארה"ב וראש ארגון הצדקה 'עזרת תורה'), ר' אהרן קוטלר (ראש ישיבת קלצק ומייסד ישיבת לייקווד בארה"ב), ר' יצחק בן מנחם (אב"ד פתח תקווה), ר' שלמה גורן (הרב הראשי לישראל), ר' יהודה עמיטל (ראש ישיבת 'הר עציון'), ר' אברהם זלזניק (ראש ישיבת 'עץ חיים'), ר' שמעון זלזניק (ר"מ בישיבת שעלבים). **מספריו: •אבן האזל**- חידושים וביאורים על 'משנה תורה' לרמב"ם.

ידוע, כי הרב היה מקהיל קהילות וכיהן כראש ישיבה בעיר סלוצק, ובמשך חייו נרדף ע"י השלטונות שהיו מתנגדים לכל דבר שריח קדושה ויהדות נודף ממנו. באחד הימים הופיע שוטר בישיבה, עם צו חתום, שבו מתבקש הרב לסור לתחנת המשטרה הקרובה לחקירה. השוטר התנהג בגסות רוח מרובה, והשתדל מאד לפגוע בכבודו של ראש הישיבה, כך שבדרכם לתחנות המשטרה צעק השוטר: "**תרד לכביש מיד!!!**". ר' איסר זלמן ירד מהמדרכה והלך בשולי הכביש, אך השוטר התעקש וצעק: "**בכביש אמרתי, באמצע הכביש !!!**" והרב נאלץ ללכת באמצע הכביש.

לאחר חקירה קצרה שוחרר הרב לביתו. אולם השוטר הנ"ל לא יצא נקי, **ועוד באותו שבוע נפטר אחד מבניו בר מינן. כעבור כמה ימים חלה בנו השני, ומצבו החמיר במהירות.** אמרה לו אשתו: "נראה לי שיד ה' פוגעת בנו כיוון שפגעת בכבודו של אותו ראש ישיבה רוץ ובקש ממנו מחילה!!!". השוטר המפוחד רץ לרבה של סלוצק וביקש את מחילתו בדמעות שליש, "אל דאגה", אמר לו הרב, "**תקבל על עצמך לא לפגוע יותר בשום יהודי, ובנך יתרפא לאלתר**", וכך היה.. כשראו זאת תלמידיו נזכרו בעוד סיפורי מופת בהם תבע הקדוש ברוך הוא את עלבונו של רבם ושאלוהו: "רבינו! איך זוכים לכך?" אך הוא לא ענה.

לימים התפרץ לחדרו של הרב יהודי ממרר בבכי **והתלונן אודות קצין משטרה, שהעליל עליו עלילה קשה וצפוי הוא בשל כך למאסר שש שנים**, הרב קרא ביקש מיד לשלשה מבחירי תלמידיו וביחד נידו והחרימו את אותו קצין, ולאחר מכן אמר הרב ליהודי: "לך לדרכך, תהיה רגוע. בעז"ה הכל בסדר!!". וכפי שהצדיק אמר- כך היה. יומיים לפני מועד המשפט **רכב אותו קצין על סוסו שהחל לפתע להשתולל והפיל את רוכבו מעליו ורמסו ברגליו**, **וכמובן, המשפט בוטל, כיוון שהעד המרכזי עבר מן העולם**, ואף כאן שאלוהו תלמידיו: "**מדוע לצורך היהודי משתמש אתה בנידויים וחרמות ואילו כשמדובר בך, הינך מבליג ולא מחרים ומנדה?**". "תשובה אחת אענה לשתי השאלות", אמר להם הרב, "**רק מחמת שאיני מוחל על כבודו של אף יהודי ותובע את עלבונו בכל האמצעים העומדים לרשותי, לכן אף הקדוש ברוך הוא תובע את עלבוני ומעניש את רודפיי ואיני צריך להתמודד מולם**".

עוד מסופר על רבינו, שהיה נוכח פעם בבית-הכנסת בשעה שהצדיק ר' אריה לוין נתן שיעור בין מנחה לערבית. **הרב האריך באותו שיעור בנושא שלום בית**, וציטט את דברי הרמב"ם שיהא אדם אוהב את אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו. נושא השיעור נבחר על ידי הרב **בשל העובדה שבשיעור אחד המשתתפים לא התנהג בכבוד כלפי אשתו**. ואותה אשה פנתה לר' אריה וביקשה ממנו שישפיע על בעלה. הרב הסביר את עניין שלום בית כיד ה' הטוב עליו.

רבינו ישב מן הצד והקשיב גם הוא לדבריו של ר' אריה (תלמידו לשעבר של ר' איסר). לאחר התפילה ניגש אליו ואמר: "**יישר כוחך ר' אריה! דבריך ממש פקחו את עיניי. הנני שקוע כל הזמן בלימוד, אבל בחובותיו של הבעל בכבוד אשתו ולגרום לה נחת רוח לא התעמקתי כל כך**". נדהם ר' אריה מדבריו של מורו ורבו, שכן **הרי הוא עצמו נהג להיכנס לפחות פעם בשבוע לביתו של רבו, וראה את יחס הכבוד ההדדי שבין רבו לרעייתו**. ר' איסר השתדל תמיד לגרום לה נחת רוח, דווקא הוא מסתכל ומבקר את עצמו בנושא שלום בית, **ואילו זה שאליו כוונו הדברים, לא מרגיש שעליו לתקן את דרכיו, ואוזניו לא קלטו כלל את משמעות הדברים**.

כשכיהן רבי איסר זלמן מלצר כרבה של סלוצק, הלך לתומו ברחוב, ותוך כדי הליכה נפל לתוך בריכת סיד. יהודים שעברו במקום ניסו לקחת אותו במנוסה כדי לחסוך ממנו בושה ועוגמת נפש, אולם הוא לא זז ממקומו, **שהרי חיסר לקבלן הבניין מעט סיד שנוטף מבגדיו, לכן לא עזב את המקום שעד שנמצא הקבלן, ורבי מלצר פיצה אותו על 'הנזק' וביקש ממנו מחילה.**

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַגָּאוֹן הָרַב אִיסֵר זַלְמָן מֶלְצֵר זצ"ל

ר' שרגא פיבל פרנק זצ"ל היה איש אמיד מאוד שברכת ה' שרתה בכל מעשי ידיו. בעל נכסים רבים. חלקם היו דירות מיועדות להשכרה. בגודל יראתו ואהבת החסד שלו, היה מכניס לשם אנשים מעוטי יכולת, שלא הייתה להם אפשרות לשלם. היות וחשש פן יצער אותם הגובה העובר מדי חודש בחודשו, הגדיל לעשות והיה יוצא בערב ראש-חודש **ומחביא בחשאי כסף כדמי השכירות תחת מפת השולחן בבתיהם**. וכשהיה מגיע הגובה, היו נותנים לו את הכסף, **ואף העניים לא ידעו כי ידו בכך**.

שמו יצא למרחקים ולא רק בשל מעשה החסד שבו. היה האיש נזהר עד למאוד בקלה כבחמורה. כשהגיעו בנותיו לפרקן **ביקש להשיאן רק לגדולים בתורה**. אולם דבריו נשארו רק בגדר צוואה, שכן **בהיותו כבן 45 שנים בלבד נפטר לבית-עולמו**. גיסו, ר' זבולון ברי"ט, רבה של העיירה הליטאית פלונגיאן, נטל על עצמו את המשימה. ראשון החתנים היה הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין. לבתו השניה בילא הינדא, ביקש למצוא את בחיר הישיבות. לפיכך נסע לוולוז'ין. **לאחר ששטח את בקשתו לפני ר' חיים סולוביצ'יק והנצי"ב הם הציעו את ר' איסר זלמן**.

מצבו הכספי של ר' איסר היה בכי רע, אולם כלפי חוץ התחכם שלא להראותו. לאחר אירוסין במשך תקופה מסוימת למד בראדין. שם שכרה לו הישיבה חדר. חדר זה היה חלק מדירתו של הרפתן. איש זה היה זקוק לכסף כדי מחייתו, לכן נאלץ להשכיר את החדר שבדירתו. מקושי פרנסתו החליט להתעסק עם עורות השוורים שנשחטו. הוא היה שוטחם ומעבדם כדי למוכרם. **לצורך השטיחה הוא ביכר להשימם על סף החלונות. אחד מהחלונות היה חדרו של ר' איסר זלמן. לאחר שיבשו, היה מאכסן הוא את העורות בחדרו של ר' איסר. הריחות היו נוראיים ואף מזיקים לבריאותו של הרב. אולם הרב חשש לספר זאת להנהלת הישיבה, שכן אם תשמע על כך, תסרב לשכור ממנו את החדר, ויפסיד הרפתן את מחייתו. בשל כך שתק**.

בשל העורות הוא סבל מחולשה כללית, **ובנוסף לקה הרב בשחפת. מחלה זו החזירה אותו לביתו, חייו היו בסכנה**. מיום ליום החמיר מצבו ופיתרון לא נראה. ואולם שוכן מרומים הפליא חסדיו עימו. היה זה לאחר ששריפה פרצה בעייתו. התושבים שנפגעים פונו מבתיהם. ר' איסר היה ביניהם. אנשי חסד שכרו עבורו חדר אצל אחד האיכרים בחווה הסמוכה ליער, ואף דאגו שיהיה לו בכל יום חלב לשתות. האוויר המבריא של היער החל לתת את אותותיו בבחור שהלך והחלים מיום ליום. אך מצבו לא היה טוב.

מתוך טוהר מידותיו שלח הוא איגרת למשפחת פרנק. משפחתה של כלתו **והודיע להם אודות מחלתו וכי הם רשאים לבטל את השידוך ללא כל קפידה מצידו**. כשנתקבל המכתב, השיבו לו מיד כי עליו לבוא אליהם לקובנא. עיר אשר שם רופאים, אולי ימצא שם מזור למחלתו. על חשבון משפחת פרנק טופל ר' איסר, ובעצת הרופאים נשלח להבראה במקום נופש ביער.

בד בבד החלו להישמע לחשושים באוזני הנערה, כי טוב תעשה אם תבטל את השידוך. שכן מה לה ולבחור חולני. בתחילה סירבה בכל תוקף. אולם משגברו הלחצים ואף דיברו עמה גלויות הלכה בעצמה אל הרופאים ושאלה מהם סיכוייו של חתנה. האם יכול להאריך ימים במצבו. **והשיבו לה כי יוכל לחיות לכל היותר שנה אחת בלבד!** כששמעה זאת השיבה: "**עם תלמיד חכם כזה לחיות שנה אחת זו זכות מיוחדת. לא אבטל את השידוך**". היא התחזקה ואמרה כי תטפל בו במסירות, ובעז"ה יאריך ימים בטוב ובנעימים.

בני המשפחה המשיכו ללחוץ ולדבר על לב הנערה, **כי היא יכולה לזכות בבחורים מצוינים, בריאים בגופם ושמעלותיהם אף הן מופלאות**. וכך הוסיפו והפצירו בה, עד כי החליטה להיכנס אל ה'חפץ חיים' ולשאול בעצתו. נסעה איפוא ל'חפץ חיים' ושטחה בפניו את העניין כולו. לאחר ששמע את מצבו של החתן, השיב ואמר לה: "**ישנם אנשים בריאים וישנם אנשים שמאריכים ימים**". מלים אלו שיצאו מפי הכהן הגדול, די היה בהם כדי להשיבה לביתה, ולעמוד על דעתה באיתנות למרות ההתנגדות הנחרצת של משפחתה. **ואכן זכתה, כי כל ההשערות התבדו, והייתה לעזר כנגדו במשך שישים שנים**.

למול רבה הגאון הצעיר של סלוצק, רבי איסר זלמן מלצר, ישב זקן נשוא פנים. עיניו הסומות בוהות באוויר, וידיו לפתו באהבה חבילת דפים. הושיט הזקן את החיבורים שבידיו אל ר' איסר, והרב החל מעיין בחידושי התורה בריכוז רב. "ראה", אמר הזקן והצביע על חבילת הדפים, "**זהו החידוש האחרון בחיי. אוי!!!**", נאנח הזקן, "אם תאזין לסיפורי, תבין את פשר דבריי ותדע, כי אמת אמרתי. לפני זמן מה ניטל ממני מאור עיניי. פניתי לרופא מומחה, והלה לאחר שבדק את עיניי ביסודיות, אמר בתדהמה: "**בכך שאינך רואה כעת, אין כל פלא. אולם נבצר מבינתי, כיצד ראית עד עתה, שכן לפי הבדיקות שערכתי לך, היית צריך להיות עיוור לחלוטין כבר לפני עשר שנים!**".
כאשר שמעתי את דבריו של רופא העיניים, הבנתי את סוד מאור עיניי. "**עד עתה ראיתי בזכות התורה**", אמרתי לרופא, "שכן למרות גילי המופלג וחולשתי הרבה יגעתי בתורה, עייניתי בספרי ראשונים ואחרונים, הקשיתי קושיות ותירצתי תירוצים, חידשתי חידושי תורה והעליתים על הכתב. אולם בימים האחרונים חשבתי בליבי: זקנתי ושבתי, וכוחותיי כבר אינם עימי, מדוע אמשיך ולהתייגע בחידוש חידושים, בכתיבה ובעיון? הן יודע אני בעל פה משניות וגמרא. אקיים בהם מצוות תלמוד תורה. אחזור עליהם בניחותא ולא אתאמץ למעלה מכוחותיי". "אדוני הדוקטור", סיפרתי לרופא, "**מאז קיבלתי החלטה זו בלבי- עזבני מאור עיניי!** רואה אני, שכל זמן שעמלתי בתורה בעיניי, שמר הקב"ה על מאור עיניי למרות מצבן הבריאותי החמור. אולם, משהחלטתי להפסיק להשתמש בעיניי ללימוד תורה- לא הייתי ראוי עוד לנס זה". "אכן, רבה של סלוצק", סיים הזקן את סיפורו המופלא, "**זהו חידושי האחרון**".

מעשה באחד מן המלמדים בישיבת "עץ חיים", שהביא קבוצת נערים כבני שלוש עשרה לביתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שיבחנם. שאלם הרב לפירוש דברי התוספות, ואחד התלמידים קפץ והשיב תשובה שגויה. האיר לו הרב מלצר פנים ואמר: "נפלא, ודאי לכך כוונתך", והתחיל להסביר את התוספות לאשורו.

התערב הנער ואמר: "לא, רבי, לא לכך התכוונתי", והתחיל להרצות את פירושו השגוי. אמר לו הרב: "אני מבין ודאי! הבה נראה", ופתח בהרצאת דברי הגמרא בנועם, עבר לקושיית התוספות, והתחיל לבאר את תירוצם, אך הנער בשלו, לדעתו אין הרב מבין, הרי הוא הסביר בבירור הסבר אחר... הנערים גיחכו, המלמד נסער, אך הרב מלצר דן שוב ושוב עם הנער באורך רוח, במשך כעשר דקות. מסביר בבהירות, ושואל "ודאי לכך נתכוונת?" והנער מתעקש: "לא ולא!".

כאשר ההתנצחות עברה כל גבול, קם הרב והתנצל: "סלח לי, עליי לצאת רגע". קם ויצא, וסגר את הדלת אחריו. המלמד הסתקרן, לאן יוצא הגאון? פתח בלאט את הדלת והציץ החוצה. הוא ראה את הגאון פוסע במסדרון הלוך ושוב ואומר לעצמו: "**כשהתורה ציותה על כבוד הבריות, התכוונה גם לילדים! כבוד הבריות, כולל גם את הילדים!**". לאחר דקות ארוכות שב לחדר ברעננות מחודשת, ישב במקומו ופנה אל הנער במאור פנים: "ועתה, אמור נא לי בבקשה - כיצד אתה מסביר את דברי התוספות".

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַגָּאוֹן הָרַב אִיסֵר זַלְמָן מֶלְצֵר זצ"ל

אחד מבני הישיבה ראה את הגאון רבי איסר זלמן מסתובב שקוע במחשבות סביב ביתו, הוא ניגש אליו ושאל: "**אולי אפשר לעזור לראש הישיבה?**", ענה לו רבנו: "לא, תודה". אולם הלה רואה את רבינו שוב מסתובב אנה ואנה, ניגש אליו בשנית והתנצל: "אני מוכן לסייע אם רק אוכל בעזרת השם לעשות מה שראש הישיבה זקוק, ומדוע כבודו מסרב?".

ענה לו רבנו: "אינני זקוק לדבר, אבאר לך מדוע אני מסתובב סביב הבית ואיני נכנס. כאשר עליתי הביתה שמעתי את המנקה שוטפת עכשיו את הבית - **והיא עניה וגלמודה ובשעת עבודתה היא שרה שירים - והיא יודעת, כשאני נכנס לבית איני רוצה לשמוע קול זמר של אשה, אז היא מפסקת מלשיר - אם כן למה לי לקחת ממנה מעוגמת נפש זו את תענוג השירה? תגמור את עבודתה, ובינתיים אמתין כאן עד סיום עבודתה, לאחר מכן אעלה הביתה!!!**".

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב יַעֲקֹב עֲטִיָּה זצ"ל

הגאון הרב יעקב עטיה זצ"ל- נולד בחאלב שבסוריה ביום ג' באייר ה'תרפ"ב (1922). בגיל צעיר התייתם מאביו, ועל רבינו נפלה האחריות לפרנס את אחיו ואחיותיו. היה בצער כיוון שלא יכול היה לשקוד על תלמודו ללא טרדות. בצעירותו למד בישיבת 'דגל תורה' בחאלב. במקום מגוריו נהוג היה להשכים מדי יום ביומו בשעה 4 לפנות בוקר ולעסוק בתורה הקדושה. רבינו היה בקבוצת הלומדים גמרא בעיון יחד עם 'שולחן ערוך'. לאחר מכן עסק בניהול בית היתומים. לאחר נישואיו בשנת ה'תש"י (1950) עבר להתגורר בביירות שבלבנון, ובשנת ה'תשי"ט (1959) התמנה לרב הקהילה. שימש בתפקידו עד עלייתו לארץ ישראל. בתחומי אחריותו היו העברת שיעורי תורה, עשיית שלום בית, עריכת בריתות מילה ושחיטה. פעילותו העיקרית הייתה בהברחת יהודים מסוריה לארץ ישראל, ורבינו בנה רשת ענפה של קשרים עם השלטונות, שבאמצעותה סייע ליהודים שנזקקו לעזרתו.

לאחר מספר שנים השלטונות גילו את פעילותו, ומאחר שהיחס כלפי מדינת ישראל היה עוין, נאלץ להפסיק את פעילות הברחת היהודים. באותן השנים נוצר הקשר שלו עם המוסד. אנשי משפחתו העידו שכמה פעמים נכנסו אל ביתו ראשי המוסד והתייעצו עמו בעניינים הקשורים ליהודי סוריה. לאחר שנים שבהן הבריח יהודים דרך לבנון, פעילותו הופסקה כיוון שהוצא נגדו צו מעצר ותמונתו פורסמה בראש חוצות. מאוחר יותר ביקשו הרשויות את עזרת הציבור בתפיסתו ובהבאתו לדין, אך הצדיק הספיק להימלט לישראל.

בשנת ה'תש"ל (1969) עלה לארץ והשתקע בבת ים, למרות שקיבל הצעות לשמש כרב בקהילות מבוססות בחו"ל. רבינו קיבל דירה קטנה שלא הספיקה לצרכיו, בקומה החמישית בבניין ללא מעלית. את בית הכנסת הראשון הקים במועדון ושם גם מסר שיעורים. לאחר מכן הקים את קהילת 'בית יעקב' ואת מוסדות החינוך 'ישועות יעקב', כדי לחנך את צעירי הצאן במסירות נפש וללא עזרה מהממשלה ומהעירייה. שמעו של הרב נודע ברבים ותושבי העיר החלו להשתתף בתפילות ובשיעורים, עד שעלה הצורך בבניית מקום חדש. לשם כך התגייס הנגיד אדמונד ספרא ותרם בנדיבות. ברבות השנים למדו במוסדות אלו אלפי תלמידים בגנים, בתלמוד תורה לבנים, בבית ספר לבנות, בישיבה ובכולל האברכים. ענוותן מופלא. ביקש שיכתבו על מצבתו: "נבזה וחדל אישים, עני ורש במצוות ובמעשים". כל כך היה עניו שבאמת החשיב עצמו כך. נפטר ביום י' בכסלו ה'תשע"ז (2016). חי כ־94 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' רפאל. **אמו:** מרת פרידה (לבית הררי הכהן). **אשתו:** מרת עזיזה (בת הגאון ר' שלמה זעפראני, מראשי ישיבת 'דגל תורה' בחאלב. נישאו בשנת ה'תש"י [1950]). **מבניו:** הגאונים ר' שלמה (רב קהילת 'בית יעקב' בבת ים), ר' רפאל. **מרבותיו:** הגאונים ר' משה הכהן טוויל, ר' שלמה זעפראני (מראשי ישיבת 'דגל תורה' בחאלב). **חברותא:** הגאון ר' יום טוב ידיד הלוי (רב הקהילה החלאבית בניו יורק). **מחותנו:** מרן הגאון ר' שלום כהן (נשיא מועצת חכמי התורה).

פעם אחת היה השוחט חולה, והרב היה צריך לשחוט במקומו. **היו אנשים שאמרו, שהרב לוקח את פרנסת השוחט.** אך להפתעתם, בסוף החודש הרב הגיע לבית השוחט עם מעטפה ואמר לו: "זה הכסף של השחיטה. אני הייתי צריך לשחוט, כדי שיהיה לאנשים מה לאכול - **אבל הכסף הוא שלך**". במקרה נוסף, ביקש מישהו מהרב לשחוט עבורו, מפני שהשוחט לא היה באותו מקום. הצדיק שחט לו. **וכשרצה לשלם הלה לרב - שלחו לשוחט, שישלם לו.**

באחד הימים, כאשר רצה לעלות בחדר מדרגות, גילה, כי המנקה היה באמצע השטיפה. לפיכך סירב לעלות כדי לא להפריע לו בעבודתו, שכן אותו מנקה היה אדם קשה יום. רק לאחר שהפציר בו המנקה לעלות - עלה הרב. **וכשהגיע לביתו, שלח את אחד מתלמידיו לשלם למנקה 50 ש"ח על טרחתו, בשל ההפרעה שנגרמה לו.**

בזמן כהונתו כרב בביירות, הרבה ללכת ולבקר בחגים את בני הקהילה בבתיהם, במקום שהם יבואו אליו. מעולם לא חיפש כבוד. זמן מה לאחר ששימש כרב הקהילה, הגיע הרב שחוד שרים, אחד מגדולי רבני העדה. **רבינו לא היסס ונתן לו לשמש כרב המקום, כאשר הוא משמש כעוזרו.**

בשנותיו האחרונות, כאשר לקה באירוע מוחי והיה משותק, סירב רבינו לעלות לתורה, כדי שלא להטריח את המתפללים, להמתין עד שיגיע לבמה.

הרב לא נתן 'יחס מיוחד' לאנשים עשירים. הנוהג בביה"כ היה שלא זורקים סוכריות או מצלמים באירועים. אחד מעשירי הקהילה הרהיב עוז והחליט להפר את הוראת הרב ולצלם שם. באותו רגע הוא קיבל הערות חריפות, שאמר לו הרב. כל הבניין רעד.

מדת ענוותנותו הייתה עצומה. פעם אחד מילדי הקהילה ראה את הרב, ובתמימותו הרבה הראה לרב, כי יש בידיו חטיף במבה וביקש לכבד את הרב. הצדיק לקח מידו, בירך ואכל.

רבינו לא התרגש מכך שכל אילי ההון הגדולים בעולם כמו אדמונד ספרא, היו כפופים אליו, ולא היו עושים שום צעד בלי להתייעץ איתו. נכדו סיפר, כיצד היה רואה את סבו ממלא בכל בוקר את הארנק בשטרות. "**בערב הארנק היה ריק!**".

סיפר ראש ישיבה בירושלים, שהיה לו תלמיד שסבל ל"ע מכאבי שיניים קשים, והומלץ לו על טיפול בעלות של אלפי שקלים. אולם לבחור לא היו את האמצעים. שמעו של רבינו הגיע לראש הישיבה, והוא שלח את הבחור לרב. הבחור חזר כולו נרגש. בלי אומר ודברים הרב העביר לו המחאה, שכיסתה את כל הטיפול מבלי שהכירו קודם.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב רְפָאֵל דָאבּוּש זצ"ל

הגאון הרב רפאל דאבוש זצ"ל- נולד בשנת ה'תרכ"ד (1864) בעיר זְלִיתֶן שבלוב. נצר למשפחת רבנים ידועי שם מהעיר טריפולי. למד והתחנך בעיר טריפולי מפי אביו ומפי חכמים גדולים אחרים. בתחילה התמנה לשמש כדיין. לאחר מספר שנים, בשנת ה'תרס"ב (1902) התמנה לשמש כאב בית הדין היהודי בטריפולי. בתפקיד זה שימש עד ליום פטירתו.

נחשב לאחד ממנהיגיה הרוחניים של הקהילה בעת הכיבוש האיטלקי. איש צנוע, אציל, עניו וטהור. בעל יראת ה'. השפיע על כל הסובבים אותו בחום לב ובפשטות הליכות. היה אחד ממנהיגיה הרוחניים הגדולים של הקהילה. מוזכר כאחד מגדולי רבני יהדות לוב.

מסכת חייו של רבינו הייתה רצופת ייסורים וכאב. בחייו מתו עליו בן ובת בגיל צעיר מאוד. בן נוסף, גבריאל (גברי), נפטר סמוך לגיל בר מצווה. בן נוסף, פראג'י, בחור נפלא, חסיד ועניו, נפטר בבחרותו כשהיה קרוב לגיל שלושים. בן נוסף, חי דאבוש, נפטר כבן כ"ז שנים. בנו, ר' שאול הי"ד, נרצח במאורעות הדמים בטריפולי בשנת ה'תש"ה (1945). רבינו קיבל את כל הייסורים באהבה.

בשנת ה'תרפ"ז (1926) חיתן זוג בטריפולי. הבמה שעליה נערכה החופה הייתה בבית גדול בקומה השנייה. הבמה התמוטטה וכל העומדים עליה, ביניהם הרב ואנשים נוספים, נפלו מגובה רב. גופו החלש של רבינו לא יכול היה לעמוד בכאב, ולאחר שהתייסר כשבועיים ימים נפטר מפצעיו בבית הרפואה ביום י' בכסלו ה'תרפ"ז (1926). חי כ־62 שנים.

אביו: הרב המקובל ר' פרג'אללה (שימש כאב בית הדין בעיר טריפולי). **אחיו:** ר' חיים (מפקח על הישיבות בלוב). **ילדיו:** שמונה ילדים, חמישה בנים ושלוש בנות. **בניו:** ר' כלפון (כיהן כדיין בבית הדין הרבני בבנגזי), ר' שאול הי"ד (נרצח במאורעות הדמים בטריפולי בשנת ה'תש"ה [1945]), גבריאל (נפטר לפני שהגיע לגיל מצוות), פראג'י (נפטר כבן 27 שנים), חי (נפטר כבן 27 שנים). **מבנותיו:** מרת מרים (רמו) (נישאה לר' כמוס נחאיסי, דיין בבית הדין הרבני בטריפולי, ולאחר עלייתו לארץ כיהן כרב שכונת שיכון דן בתל אביב). **מרבותיו:** אביו, הרב המקובל ר' פרג'אללה. **מתלמידיו:** ר' רפאל סויד.

ר' רפאל סויד, המזכיר השלישי בבית הדין בטריפולי, סיפר על גדולתו וצניעותו של רבינו: "פעם אחת נסעתי עם הרב במרכבה והוא ביקש לשבת לשמאלי. אני, למרות יראת הכבוד שהיתה לי כלפיו העזתי ואמרתי לו: 'רבינו, זה לא יתכן!'. רבינו ענה לי, ספק בתמיהה ספק בגערה: 'מה אכפת לך? מה זה משנה?'. רק אחרי שאמרתי לו: 'אני חושש שהאנשים שיראו אותי נוסע לימינך לא יזקפו את זה על חשבון ענוותנותו של הרב אלא על חשבון טיפשותו של התלמיד', רק נימוק זה - השמירה על כבוד התלמיד, שכנע אותו".

ר' רפאל סויד סיפר: רבינו פעם אחת הלך ברחוב היהודים, בטריפולי. בדרכו הגיע גוי אלים שהיה מקורב למלכות. הגוי החליט להתעלל ברב של היהודים. הוא עצר את רבינו ושאל אותו בנימה של זלזול: "מי אתה?". רבינו בענוה מופלאה אמר לו: "אנוכי עפר ואפר!". הגוי הביט ברבינו. הוא לא ציפה לתשובה כזאת. הוא פנה לרבינו ואמר: "לך מכאן!" כשהוא מוסיף תנועת זלזול בידו. רבינו המשיך בדרכו. לפתע הגוי חלה כשבצקות מילאו את כל למרות שבאו אליו טובי הרופאים, הם הודיעו לו כי אין ביכולתם לעזור לו. במשך ימים רבים שכב על ערש דוי כשהוא סובל מקשיי נשימה ומפרפר בין חיים למוות.

הקאדי הגיע לבקר את הגוי. כשראה את מצבו הוא שאל: "האם עשית מעשה חמור לאחרונה?". הגוי הביט בקאדי, חשב מעט ואמר שהוא לא זוכר. הקאדי המשיך להקשות: "אולי פגעת באדם קדוש לאחרונה? נסה להיזכר מה קרה לפני שחלית". הערבי נשבע כי לא עשה שום דבר רע. הקאדי המשיך: "תנסה לחשוב, לא יתכן שמחלה כזו פקדה אותך לחינם!". לפתע הערבי נזכר והודה: "לפני שחליתי, עברתי ברחוב היהודים וראיתי את הרב של היהודים. רציתי להתעלל בו ולכן שאלתי אותו: 'מי אתה?'. הוא ענה לי: 'אנוכי עפר ואפר'. כעסתי על התשובה וגערתי בו שיעזוב מיד את המקום".

הקאדי הבין מיד בגלל מה הרעה. הוא ציוה על בני ביתו של הערבי ללכת מהר אל בית-הרב ולהתחנן על נפשו של אביהם. הקאדי גם הציע שיביאו איתם מתנות חשובות וכסף רב, אולי כך רבם של היהודים יסכים לסלוח לאביהם. בניו של הגוי מיהרו לבית-רבינו. יחד איתם הצטרפו אנשים רבים. הצדיק כמובן לא הסכים לקבל דבר. כששמע כי הם מבקשים ממנו שיסלח לאבא שלהם מכיוון שהוא חולה אנוש, עמד, הניח את ידו על עיניו ונשא תחינה. שתי מילים אמר ולא יסף.

לאחר מכן פקח את עיניו ואמר לבנים: "לכו לביתכם!". הם שבו לביתם. להפתעתם הרבה מצבו הרפואי של אביהם הלך והשתפר מרגע לרגע. אחרי פרק זמן קצר הגוי קם ממיטת חוליו והבריא לחלוטין. לא היה ניכר כי רק לפני זמן קצר פרפר בין חיים למוות. אחרי שהגוי הבריא, הוא קרא לבני משפחתו. הם הלכו לבית הצדיק כדי להודות לו ולבקש את סליחתו על הפגיעה בכבודו. הסיפור התפשט בקרב הגויים בכל רחבי טריפולי והדבר היה למופת ולקידוש שם שמיים ברבים.

רבינו בתמימותו ובכבוד הרב שנתן לתורה וללומדיה הקפיד מאוד בקדושת האותיות בהן כתובה התורה (האותיות המרובעות). פעם אחת המזכיר ר' רפאל סויד הגיש לרב מסמכים לחתימה. המסמכים כולם היו כתובים הכתב יד 'מעאלק' (כתב יד מיוחד ליהודי צפון אפריקה) כנהוג באותם ימים, אלא שבטעות התואר 'ראש בית הדין' במקום שבו ר' רפאל היה צריך לחתום נכתבו באותיות מרובעות. הרב החזיר לר' רפאל סויד את המסמכים וסירב לחתום. המזכיר שאל: "מדוע רבינו מסרב לחתום?".

הרב ענה: " אתה יודע כי מסמך זה לא הולך לתיק או למקום שבו אנחנו יכולים להיות בטוחים שישמר היטב. זה אישור שניתן למעוניין בו לצורך השעה. קיים חשש כי במרוצת הזמן ילך לאיבוד ואולי אף יתגלגל למקומות לא רצויים". המזכיר עמד נדהם באותם רגעים לנוכח חסידותו הגדולה של הרב. הוא מיהר להכין שוב מסמכים והפעם בלי אותיות מרובעות.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- האדמו"ר הָרַב פִּינְחָס מְנַחֵם אֶלְעָזָר יוֹסְטְמָן זצ"ל

האדמו"ר הרב פינחס מנחם אלעזר יוסטמן זצ"ל- נולד ביום כ' בתמוז ה'תר"ח (1848) בוורשה שבפולין. משושלת רש"י הקדוש. התייתם מאמו בגיל צעיר. סבו האדמו"ר בעל 'חידושי הרי"ם' לקח אותו תחת חסותו. מגיל צעיר היה רגיל לבקר אצל גדולי ישראל. נסע עם סבו לאדמו"ר ר' מנחם מנדל מורגנשטרן, ה'שרף מקוצק'. הצדיק הרב אברהם מטשכנוב אמר על רבינו בצעירותו: "האברך הזה שומר את הצלם אלוקים בשלימות כמו שנתנו לו. הוא לא קלקל כלום". האדמו"ר בעל 'חידושי הרי"ם' לא הפליג בתארים. למרות זאת הוא כינה את רבינו: "נכדי המופלג בתורה".

בכ"ג באדר ה'תרכ"ו (1866) לאחר פטירת סבו, היה מחסידי ר' חנוך הניך הכהן לוין מאלכסנדר. לאחר פטירת ר' חנוך הניך, היה לחסיד גיסו ר' יהודה אריה לייב אלתר מגור. התפרנס ממסחר בספרים והיה גם מוציא לאור. עסק בהוצאת ספרי סבו בעל 'חידושי הרי"ם'. רוב היום למד תורה וחסידות. מתמיד גדול בלימודו. למד גם בזמן הליכתו ברחוב. רוב היממה למד תורה בשקידה ובשבת למד אף יותר מאשר ביום חול.

ב-ה' בשבט ה'תרס"ה (1905) נפטר האדמו"ר ר' יהודה אריה לייב אלתר מגור (ה'שפת אמת'). רבינו לא רצה בתחילה לקבל עליו את האדמו"רות, אך לבסוף נענה להפצרות החסידים והחל לכהן כאדמו"ר הראשון מפילץ. חלק מחסידי ה'שפת אמת' נסעו לפילץ. היה מהרבנים הישישים בפולין. עסק בענייני קופת רבי מאיר בעל הנס, אתרוגי ארץ ישראל, חברת 'מחזיקי הדת' בפולין וב'תקנת בנות ישראל". התפרסם כפועל ישועות שתפילתו לא שבה ריקם. סיפורי מופתים רבים נקשרו לשמו. האדמו"ר בעל 'אמרי אמת' מגור אמר לנכדו של רבינו: "בשמיים מקיימים את כל מה שסבך מבקש". בשנת ה'תרע"ב (1912) חלה מאוד והוסיף את השם 'אלעזר' כסגולה.

בשנת ה'תרע"ה (1915) עבר עם משפחתו לווירשוב, שם התגורר בתקופת מלחמת העולם הראשונה. לאחר המלחמה עבר לצ'נסטוחובה. נפטר בשבת בזמן רעווא דרעווין, ביום י' בכסלו ה'תרפ"א (1920). חי כ־72 שנים. לאחר פטירתו הייתה מחלוקת אם לקבור את רבינו בפילץ או בצ'נסטוחובה. לבסוף נקבר ביום שני בצ'נסטוחובה. בהלווייתו השתתפו רבבות. על פי המסורת, כל מי שפסק לקבור אותו בצ'נסטוחובה הסתלק מהעולם בתוך זמן קצר, כיוון שכתב בצוואתו שישתדלו מאוד לקבור אותו בפילץ. בצוואתו ביקש פעמים רבות מחילה מחסידיו על הוצאות הדרך שהוציאו כדי לנסוע אליו. בנו, ר' חנוך גד הי"ד, שימש כאדמו"ר אחריו. על שמו ולזכרו נוסדה בחצור הגלילית ישיבת 'שפתי צדיק' של חסידות גור בארץ ישראל.

סבו (מצד אמו): האדמו"ר ר' יצחק מאיר אלתר מגור (בעל 'חידושי הרי"ם'). **אביו:** ר' בנימין אליעזר (חתנו של בעל 'חידושי הרי"ם'). **אמו:** מרת צינא פעסא. נשותיו: מרת הנדיל לאה (זיווג ראשון, בת האדמו"ר ר' אברהם מרדכי אלתר, נכדת בעל 'חידושי הרי"ם'), מרת חיה יוטא (זיווג שני, בת ר' נחמיה רוטנברג. לא נולדו להם ילדים). **בניו:** ר' יצחק מאיר, ר' אברהם מרדכי, האדמו"ר ר' חנוך גד יוסטמן הי"ד (צעיר הבנים והמפורסם בכולם. ירש את אביו כאדמו"ר מפילץ, הקים בצ'נסטוחובה את ישיבת 'שפתי צדיק' על שם אביו ועמד בראשה. שימש ברבנות בפילץ, בווירשוב, בצ'נסטוחובה ובוויילון. נרצח בטרבלינקה בשואה). **בנותיו:** מרת אסתר (נישאה לר' אברהם אבא בומץ), מרת חיה שרה (נישאה לר' יצחק מאיר מינץ), מרת ברכה (נישאה לר' יצחק מאיר אייבשיץ), מרת פייגה (נישאה לר' חנוך הניך רוטבלט), מרת פריידא רייצא (נישאה לר' מאיר יוסקוביץ), מרת רחל (בזיווג ראשון נישאה לר' דב בריש איינהורן מאמסטוב. בזיווג שני נישאה לר' יחזקאל מנחם בידרמן). **מרבותיו:** האדמו"רים ר' מנחם מנדל מורגנשטרן (ה'שרף מקוצק'), ר' יצחק מאיר אלתר מגור (בעל 'חידושי הרי"ם'), ר' חנוך הניך הכהן לוין מאלכסנדר ור' יהודה אריה לייב אלתר מגור (בעל 'שפת אמת'). **מספריו:** **•שפתי צדיק**- על התורה וחג השבועות **•קונטרס הצוואה •מכתבי תורה ויראה •חיבור גדול על הש"ס ופירוש לתהילים**- אבדו לפני השואה.

רבי דניאל ווייסקאל ז"ל היה גביר שחכמתו קודמת לעושרו. הוא נהג בתבונה ועשה בהונו רבות למען העניים והנזקקים. הוא גם היה מחסידי רבינו. כשחלה ונטה למות באו אל רבינו בזעקות על מצבו הקשה. הצדיק נשא את עיניו לשמיים ואמר: "ריבונו של עולם, מה אכפת לך שר' דניאל יחיה עוד עשר שנים ויעשה בהן עוד צדקה וחסד?". לא חלף זמן רב והחולה בדרך פלא קם ממיטתו והבריא. רבי דניאל שחסיד אמת היה, שם אל לב שרבינו אמר 'עשר שנים'. כשהגיעה השנה העשירית, הוא חיסל את עסקיו והתכונן לפטירתו מן העולם. ביום בו מלאו לו עשר שנים מיום ליום לאותו מעשה נפטר לבית עולמו. (מתוך 'זכרונם לברכה' מאת הרב אהרון פרלוב)

ר'מ פיק סיפר כי ביום חופתו אירעה טעות מצערת. הוא נסע לעיר בה היו אמורים להתקיים נישואיו. אבל בטעות הוא עלה לרכבת המובילה לכיוון ההפוך. בתום הנסיעה רי"מ שהיה בן למשפחה עניה נותר בידיים ריקות. ברוב צערו על המצב שאליו נקלע, פרץ בבכי. לפתע רבינו הבחין באדם בוכה. הוא שלח את משמשו לשאול מדוע הוא בוכה. כשרבינו שמע את סיפורו הוא נתן לו כסף כדי שיסע ברכבת ובירך אותו מעומק ליבו הטהור: "מכיוון שביום חופתך בכית על חסרון כסף שוב לא תדע מחסור כל ימי חייך". מדברי רבינו לא נפל דבר. ברבות הימים היה רי"מ לנגיד ידוע ומעולם לא סבל יותר ממחסור כספי. (מתוך 'תולדות שפתי צדיק')

יום אחד בשעה שהחסידים היו מעוטרים בתפילין ומוכנים לכניסת הרבי לתפלת שחרית, ארבעה ילדים התפרצו לבית המדרש וזעקו על אביהם שגוסס ברגעים אלו. הרבי ציווה על הילדים לפתח את ארון הקודש לומר עם הציבור פרקי תהילים לרפואת אביהם הנמצא על ערש דוי. הרבי עצמו הסתגר בחדרו, השתטח על הרצפה וְהִרְבָּה בתפילות להחלמת החולה. לשמחת הרבים החולה הבריא לחלוטין כעבור כמה ימים. הרופאים שטפלו בו אמרו שהיה כאן 'נס משמיים' מכיוון שבדרך הטבע כבר לא היתה כל תקווה להחלמתו.

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַגָּאוֹן הָרַב יִצְחָק חֵן זַצַ"ל

הגאון רבי יצחק חן זצ"ל- נולד בבני ברק בחודש אב ה'תשכ"ב (1962). **שקדן, בעל חסד ובעל יראת שמיים מופלאה.** כבר מנעוריו תשוקתו ללימוד התורה לא ידעה שבעה. **מיד עם סיום הלימודים בתלמוד תורה בשעות הערב, אץ רץ לבית המדרש ושקד שעות נוספות על התורה.** כבר בישיבה קטנה נדד למקום תורה, לישיבת רמת השרון, והיה מבחירי הישיבה. בהגיע העת עלה לישיבה גדולה, ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות והיה מקבוצת התלמידים הראשונה המייסדת. **התמדתו בישיבה הייתה לדוגמה ולמופת.** הרבה לעורר ולהמריץ את חבריו בישיבה לחדש חידושי תורה ולהעלותם על הכתב. הוא לא הסתפק בדרבון זה, אלא **ערך והקליד בעצמו במכונת כתיבה את חידושי חבריו, ולא חס על זמנו**. קיבל על עצמו להעיר את הבחורים משנת הלילה וממנוחת הצהריים. במקום לנוח בהפסקת הצהריים כמו כל הבחורים, **היה מסדר את הסטנדרים ואת הספרים, כדי שכאשר ישובו הבחורים ללימודם ימצאו הכול מסודר ומתוקן ללימוד.** עד סוף ימיו למד בכולל 'נזר אהרן'.

בקי עצום בש"ס ובראשונים. היה ממית את עצמו באוהלה של תורה. **תמיד היה מגיע ראשון לכולל ויוצא אחרון.** מיד עם הגעתו לכולל היה פונה אל מקומו וצולל עמוק בים התלמוד. ייחוס משפחתו מגיע עד לדוד המלך ע"ה. במשך הדורות היו רבנים גדולי תורה שפיארו את המשפחה, ובהם הגאון הגדול ר' עזרא חמוי זצ"ל (ראב"ד ארם צובא, שכונה 'סבא דמשפטים'), הגאון המקובל חכם יצחק טוויל זצ"ל והגאון המקובל ר' אהרן טוויל מעלי הכהן זצ"ל. נפטר בליל י"א בכסלו ה'תשס"ו (2005) לאחר ש**נזדכך בייסורים קשים ומרים במשך שמונה חודשים בשל מחלה קשה.** חי כ־43 שנים. הותיר אחריו אחד עשר ילדים.

אביו: המקובל ר' עובדיה (מראשי ישיבת 'שלום לעם'). **אשתו:** בת הגאון ר' שלמה זיאת שליט"א. **ילדיו:** אחד עשר ילדים. **מרבותיו:** הגאונים ר' יעקב אדלשטיין, ר' חיים זליבנסקי, ר' אברהם יצחק קוק, ר' יהושע ארנברג והמקובל ר' מרדכי בן שמעון זצוק"ל. **מספריו •תולדות יצחק**- חידושים והערות על סוגיות הש"ס בסדר נשים, בשני חלקים.

מאברך צדיק וישר זה בעל הנהגות מופלאות ניתן ללמוד רבות, להלן מספר עובדות שהובאו בהקדמה לספר "**תולדות יצחק**" מאת ידידי ורעי, הרב עובדיה חן הי"ו, שיצא לזכרו של הנפטר: ביום חופתו, היום הקדוש בו נמחלים כל עוונותיו של אדם, **נשאר ללמוד בהיכל הישיבה עד סמוך לחופה, וניצל כל רגע ללימוד ותוספת קדושה**.

חתונתו התקיימה בצניעות ובקדושה. והיה מן החלוצים בזמנו שדרשו בתוקף שיהיה בחתונה צלם לגברים וצלמת לנשים, על מנת לשמור על גדרי הצניעות. באמצע הלימוד, לא היה מפסיק ופותח בשיחה, אף לדברים נחוצים ביותר. כאשר ביקשו ילדיו שיצא בבין הזמנים לטיול או "נופש", פעמים רבות דוחה היה בקשה זו, בטענה כי **לָשֶׂבֶת וללמוד זהו הנופש הגדול ביותר בשבילו**.

מסר את נפשו להרבצת תורה ולזיכוי הרבים, ללא תמורה. מדי יום מכתת היה את רגליו מרחק רב מביתו ברחוב רשב"ם עד לקריית הרצוג, כדי למסור שיעור גמרא בהתנדבות לבעלי בתים העסוקים משך כל היום לפרנסתם. בפסיעותיו המהירות והזריזות, **עושה היה את דרכו במהירות לעבר השיעור ללא אמצעי תחבורה. לא איש כמוהו יפסיד שכר פסיעות**.

אף בתחילת ימי מחלתו שכבר רבו מכאוביו, עדיין פוסע היה רגלי את כל כברת הדרך הנ"ל, והיה יוצא בשל כך כחצי שעה קודם הזמן בו רגיל היה לצאת, כשהוא משרך את רגליו ונח בדרכו מפעם לפעם. כאשר תקפה עליו מחלתו ונחלש הרבה, כבר לא יכול להגיע בכוחות עצמו למסור את השיעור, ובאים היו תלמידיו להסיעו. **כאשר התגברה מחלתו יותר וגם לרדת למכונית היה קשה עליו, היו באים תלמידיו לפרקים לביתו, ובמסירות נפש עילאית היה מוסר לפניהם את השיעור בשארית כוחותיו**.

לשיעורו היומי מקפיד היה להגיע בזמן המדויק ללא איחורים. פעם קרה שנאלץ לצאת באיחור קמעה. הוא אץ ומיהר, מנסה להקטין את הפער, אך קשישה עצרה אותו בדרכו, וביקשה שיורה לה כיצד להגיע לאולם "וגשל". **למרות האיחור, הוא הדריכה בבהירות כיצד להגיע. אבל היא התקשתה להבין. "אתה מוכן לקחת אותי עד שם?"** ביקשה. רבי יצחק נבוך, ולא ידע מה לעשות. לבקש מאחר? לא יעלה על הדעת. לקחת אותה? לא יתכן להשיב פניה ריקם. ומאידך, השיעור הקבוע מה יהיה עליו? והנה שלח ה' עזרו מקודש, ובבת אחת נפתרה כל הבעיה. רכב עצר לידו, ונהגו שאל "**אולי תוכל לומר לי איך מגיעים מכאן ל"וגשל"?**". רבי יצחק הסביר לו באדיבות, והוסיף רק עוד בקשה קטנה: "**אנא ממך, הואל בטובך לקחת לשם גם את הגברת הזו**".

את התלוש שקיבל מהכולל, בו יכול לרכוש חליפה חדשה, החזיר. "שייהנו אחרים ממנו" אמר. בכולל בו למד, היה מנהג נאה- **לכל אחד מבני החבורה שנולד בן או בת, היו אוספים מכל אברך סכום קטן ונותנים לו מתנה. רבי יצחק שלא אבה שבגינו יחסר מממונם של האברכים, לא בישר לחבריו כלל על הולדת בנותיו** (**אצל בניו, נאלץ להודיעם על הברית**).

ביום שבת קודש, מתפלל היה בנץ החמה כדרכו בקודש. בתחילה היה מתפלל במניין בו היה מתפלל חמיו. כשראה כי חמיו שליט"א מרוב חביבותו אליו, קונה לו עליות וכיבודים, **חשש לחסרון כיס של חמיו, והלך להתפלל במקום אחר**.

אנשים רבים שבאו איתו במגע, ציינו לשבח את יושרו. ישר כפלס היה. פעמים רבות העדיף לוותר על סכומי כסף, ובלבד שלא להיכנס לספק ספיקה של גזל. את כל חובותיו, השתדל מאד להחזיר בזמנם, לשם כך ציין לעצמו בלוח מיוחד כל חוב שהיה לו. **כשגילו את דבר מחלתו- דאג מיד שלא יישאר עליו שום חוב**. חצי שנה לאחר שקנה דירה, הלך לבעל הדירה ואמר לו "**שמא מגיע לך יותר, ולחצתי עליך**".
כאשר צריך היה להוציא את ילדיו מהגן, **היה משתדל לדייק בזמנים ולא לאחר- כדי לא להיכנס בחשש גזל. ואם נאנס פעם ואיחר מעט, השתדל לפצות את הגננת בתשלום מלא**.

מתוך ההקדמה לספר "**תולדות יצחק**" מאת ידידי ורעי, **הרב עובדיה חן הי"ו, שיצא לזכרו של הנפטר**

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח בקשה PnineZadikim@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים